

บทที่ 2

ประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ

ความผิดของเด็ก

การที่หลายฝ่ายต่างตระหนักดีว่า “เด็ก” คืออนาคตสำคัญของประเทศชาติ และจะเติบโตขึ้นมาเป็นกำลังที่สำคัญในการที่จะช่วยพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง แต่ในปัจจุบันกลับพบว่ามี การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเกิดขึ้นโดยปัญหาส่วนใหญ่เกิดขึ้นโดยปัญหาทางด้านครอบครัวและ สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมต่อเด็ก เนื่องมาจากเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปว่าเด็ก คือ บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ อ่อนต่อประสบการณ์ อาจขาดการรู้สึกผิดชอบชั่วดี หรือ ความการกระทำว่าสิ่งใดถูกหรือสิ่งใดผิด อาจถูกช่วยหรือหลอกลวงให้กระทำความผิดได้ง่าย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่เด็กควรที่จะได้รับการคุ้มครองจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในทุกด้าน เพราะเด็กถือว่าเป็นทรัพยากรอันทรงคุณค่าของประเทศ สมควรที่จะได้รับการคุ้มครองเพื่อที่จะได้เติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เพื่อส่งผลให้ประเทศเกิดความเจริญรุ่งเรือง

ในเรื่องของแนวคิดในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมีที่มาจากหลายแนวคิด ที่อาจมีเหตุผลแตกต่างกันแต่ในทุกแนวคิดต่างมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ มุ่งที่จะคุ้มครอง ดูแล และให้ความช่วยเหลือเด็กเป็นสำคัญ

ความหมายของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาพบว่าความหมายของคำว่า “การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ” มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเข้าใจความแตกต่างระหว่าง คำว่า “พฤติกรรมอาชญากรรม ” และ “พฤติกรรมเบี่ยงเบน ” ซึ่ง “พฤติกรรมอาชญากรรม ” (Criminal behavior) หมายถึง การกระทำที่ผิดกฎหมายอาญา ส่วน “พฤติกรรมเบี่ยงเบน”(Deviant behavior) หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำความผิดที่แปลกแยกไปจากจารีตประเพณี ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมและความเชื่ออันเป็นบรรทัดฐานหรือมาตรฐานของสังคม

ทั้งนี้ พฤติกรรมอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบนมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ ทั้งสองกรณีล้วนเป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ผิดแผกจากกฎเกณฑ์หรือระเบียบของสังคมแต่แตกต่างกัน

กันที่ พฤติกรรมอาชญากรรมมีมาตรการของ “การควบคุมอย่างเป็นทางการ” (Formal control) เป็นตัวกำหนดหลักเกณฑ์ ชีวัดในขณะที่พฤติกรรมเบี่ยงเบน กลับมีเพียง “การควบคุมอิงนิยามอย่างไม่เป็นทางการ” (Informal control) เป็นตัวชีวัดเท่านั้น

เมื่อก้าวถึงนิยามของ “การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ” จะพบว่ามีหลากหลายในการจำกัดความขึ้นอยู่กับความคุ้มครองเด็กและเยาวชนในแนวคิดของสังคมนั้น ๆ ซึ่งสามารถสรุปความหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนดังนี้

พจนานุกรมทางกฎหมายของแบล็ก (Black’s Law Dictionary) ให้คำจำกัดความของคำว่า “Delinquent child” ว่า “An infant of not more than specified age who has violated any law, or who is incorrigible” ซึ่งหมายความว่าผู้เยาว์ที่มีอายุไม่เกินที่กำหนดไว้ ซึ่งได้ฝ่าฝืนกฎหมายใด ๆ ซึ่งการกระทำนั้นไม่สามารถแก้ไขเยียวยาได้

บุญเพราะ แสงเทียน ได้กล่าวว่า การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน หมายถึง “การกระทำความผิดทางอาญา ตามประมวลกฎหมาย อาญา และกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาและการกระทำความผิดกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวที่จะพิพากษาหรือมีคำสั่ง ” ซึ่งเป็นการให้ความหมายโดยเทียบเคียงคำว่า Juvenile Delinquency ในภาษาอังกฤษ

โดยสรุป จึงอาจกล่าวได้ว่า การให้ความหมายดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้มีความสอดคล้องกับมุมมองทางด้านอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา (Criminology and Penology) ที่ไม่ถือว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเป็น “อาชญากร” (Criminal) แต่ถือว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นเพียง “พฤติกรรมเบี่ยงเบน” (Deviant behavior) เท่านั้น (มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, 2551, หน้า 28-31)

วิวัฒนาการของกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก

จากการศึกษาความเป็นมาของประวัติศาสตร์พบว่านักปราชญ์ส่วนใหญ่ไม่มีการเขียนบันทึกถึงทฤษฎีที่เกี่ยวกับเด็กไว้เป็นการเฉพาะ แต่พบที่มีการเขียนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็กรวมไว้ในเรื่องของครอบครัว เช่น Aristotle เห็นว่า ตามธรรมชาติของครอบครัวนั้นถือว่าเด็กเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว และเด็กเป็นผู้สืบทอดของครอบครัว

Thomas Aquinas เขียนเรื่องความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เห็นว่าเด็กเป็นบุคคลหนึ่งของครอบครัว แม้ว่าบิดามารดาจะมีสิทธิเหนือบุตรก็ตาม แต่สิทธิของบิดามารดา นี้ถูกจำกัดเนื่องจากบิดามารดา มีหน้าที่จะต้องดูแลเอาใจใส่ต่อบุตรของตนทุกด้าน โดยเฉพาะด้าน การเจริญเติบโตทางร่างกาย จิตใจและศีลธรรม

Jean Bodin เป็นนักปราชญ์คนแรกที่เห็นว่าเด็กจะต้องได้รับการคุ้มครองจากครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นผู้ดูแลเด็กแทนรัฐในด้านการอบรมเบื้องต้นสำหรับการเป็นพลเมืองที่ดีของรัฐ ซึ่งการอบรมเบื้องต้นนี้ต้องเริ่มจากครอบครัวหรือบิดามารดา Jean Bodin เห็นว่าแม้บิดาจะมีอำนาจเหนือเด็กก็ตาม แต่ก็เห็นว่าจะต้องมีกฎหมายที่คุ้มครองเด็กเพื่อป้องกันเด็กจากการใช้ความรุนแรงหรือความทารุณที่อาจเกิดจากบิดา

Thomas Hobbes ซึ่งทฤษฎีของเขาเห็นว่า เด็กอยู่ภายใต้อำนาจและการดูแลของผู้ปกครอง โดยเด็กจะต้องนับนอบเชื่อฟังบิดามารดา และเห็นว่าบิดามารดาสามารถฆ่าหรือทอดทิ้งเด็กได้ถ้าเด็กไม่นับนอบเชื่อฟัง

John Locke เห็นว่าเด็กมีหน้าที่ต้องเชื่อฟังบิดามารดาและบิดามารดามีอำนาจเหนือเด็ก แต่การที่เด็กเป็นผู้สืบทอดมรดกของบิดามารดาจึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว

Jean-Jacques Rousseau เขียนถึงความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครอบครัว โดยเห็นว่า มารดาเป็นผู้ดูแลและเป็นผู้อบรมเด็กที่แท้จริงของครอบครัว ซึ่งการอบรมนี้จะทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ที่สำคัญบิดามารดามีหน้าที่เลี้ยงดูบุตรของตนให้ประสบความสำเร็จที่สุด

แนวคิดดังกล่าวได้สะท้อนออกมาให้เห็นตามกฎหมายตั้งแต่ยุคโบราณ ได้แก่ กฎหมายฮัมมูราบี กฎหมายสุเมเรียน กฎหมายโรมัน และกฎหมายในยุคต่อมา กฎหมายฮัมมูราบีและกฎหมายสุเมเรียน

1. กฎหมายฮัมมูราบี

กฎหมายเกี่ยวกับความผิดของเด็ก มีหลักฐานย้อนหลังไปประมาณไม่น้อยกว่าสองพันห้าร้อยปีก่อนคริสตศักราช นักประวัติศาสตร์ต่างมีความเห็นว่าประมวลกฎหมายฮัมมูราบี (Hamurabi) มีประวัติย้อนหลังถึง 2270 ปีก่อนคริสตศักราช นับได้ว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกของโลกที่บัญญัติขึ้นในรูปแบบของประมวลกฎหมาย โดยได้บันทึกหลักกฎหมายของบาบิโลน (Babylon) ไว้ กฎหมายนี้ได้บัญญัติเรื่องต่าง ๆ เช่น สิทธิให้ทรัพย์สิน การซื้อขาย แลกเปลี่ยน สิทธิของนายและทาส ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว บทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก เช่น การรับทรัพย์สินจากเด็กโดยปราศจากความยินยอมของบิดามารดาของเด็กเป็นความผิด อุกฉกรรจ์ ส่วนกฎหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวให้ถือว่าสามีหรือบิดาเป็นผู้นำของครอบครัว บทบัญญัติบางตอนระบุว่า “บุตรทำร้ายบิดาให้ตัดมือเสียทั้งสองข้าง” ในเรื่องรับบุตรบุญธรรม กฎหมายบัญญัติลงโทษอย่างรุนแรง เมื่อผู้ใดเป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่นจะต้องซื่อสัตย์ต่อ

บิดามารดาบุญธรรม ถ้าปฏิเสธไม่ยอมรับบิดามารดาบุญธรรมจะถูกตัดสิทธิ์ และถ้าผู้ยื่นประสงค์จะกลับไปอยู่กับบิดามารดาที่แท้จริงของเขาจะถูกควักถอนยศออกข้างหนึ่ง แม้กฎหมายนี้จะบัญญัติในเรื่องการคุ้มครองเด็กไว้พอสมควร แต่บทบัญญัติที่เกี่ยวกับความผิดของเด็กและเยาวชน เช่น ลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น มิได้กำหนดไว้ จึงไม่ทราบแน่ชัดว่าเด็กหรือเยาวชนจะถูกลงโทษโดยครอบครัวหรือ โดยกฎหมายของผู้ใหญ่

2. กฎหมายสุเมเรียน (Sumerian)

กฎหมายสุเมเรียนซึ่งมีประวัติย้อนหลังไปถึง 1750 ปี ก่อนคริสตศักราช มีบทบัญญัติในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและการปกครอง บุตร สมัยนั้นเด็กชายต้องเรียนหนังสือในโรงเรียนวันละ 12 ชั่วโมงและศึกษาเล่าเรียนตลอดทั้งปีจนกว่าจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การลงโทษได้กระทำอย่างเข้มงวด เพื่อให้เด็กขยันในการศึกษาเล่าเรียน

ประมวลกฎหมายบาบิโลนและสุเมเรียนเป็นตัวอย่างของกฎหมายที่ได้พัฒนามาก่อนกฎหมายโรมันและแองโกลแซกซอน นอกจากนี้ก็มีประมวลกฎหมายของโมเสสซึ่งได้บัญญัติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวเช่นเดียวกัน อาทิ การทุบตีและการดูว่ากล่าวบิดามารดาเป็นความผิดอย่างรุนแรง ในทางปฏิบัติไม่มีผู้ใดทราบว่าได้มีการลงโทษ อย่างจริงจังหรือไม่ กฎหมายทัลมุด (Talmude) ซึ่งเป็นกฎหมายของยิวก็ได้บัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็ก เช่น บิดามารดาจะต้องร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ของบ้านเมือง ในกรณีที่เด็กกระทำความผิด และเด็กจะถูกเตือนหรือเขียนโดยผู้พิพากษาท้องถิ่น ต่อมากฎหมายบัญญัติให้ต้องรับฟังพยานหลักฐานประกอบด้วย ในสมัยต่อมากฎหมายของผู้สอนศาสนายิวเรียกว่า Rabbinic Law ได้จัดหมวดหมู่กฎหมายอย่างเป็นระบบขึ้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของพ่อแม่ โดยจำแนกเด็กออกเป็น 3 ประเภท คือ เด็กทารกอายุไม่เกิน 6 ปี เด็กอายุ 7 ปี ถึง 12 ปี และเด็กวัยรุ่นอายุ 13 ปี ถึง 20 ปี

กฎหมายในยุคแรก ๆ นี้ ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดและโทษของเด็กและเยาวชนมากนัก และเป็นที่เข้าใจกันว่า การควบคุมเด็กและเยาวชนอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของบิดามารดาและครอบครัว

กฎหมายโรมันและกฎหมายที่ได้รับอิทธิพลจากกฎหมายโรมัน

แนวคิดที่ยอมรับว่าเด็กเป็นบุคคลทางกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปและเด็กสมควรได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างเป็นพิเศษนั้นถือว่าเป็นแนวความคิดสมัยใหม่ หากพิจารณาประวัติศาสตร์กฎหมายโดยเริ่มจากสมัยโรมันจะเห็นว่า กฎหมายโรมันมีหลักกฎหมายที่เรียกว่า Patria potestas ซึ่งหมายถึงอำนาจในฐานะบิดา อำนาจของหัวหน้าครอบครัวในการดูแลบุตร

ภรรยาตลอดจนผู้สืบสกุลจากสายชายเดิมมีมากถึงกับชู้ตายชู้เป็น แต่ต่อมาลดเหลือเพียงดูแลเนื้อตัว และช่วยปกครองทรัพย์สิน การพัฒนาการของระบบกฎหมายโรมันจากยุคกฎหมายสิบสองโต๊ะถึงหลัง ยุคคลาสสิก ฝ่ายบิดามีอำนาจโดยชอบธรรมเหนือบุตรอย่างไม่จำกัดโดยมีสิทธิที่จะฆ่า ทอดทิ้ง หรือ ขายเด็กเป็นทาส ก็ได้ ซึ่งแนวความคิดนี้ยังคงมีอยู่ต่อมาจนถึงยุคสมัยใหม่ เช่น ในประมวล กฎหมายแพ่งฝรั่งเศสมี หลักกฎหมายที่เรียกว่า *Puissance paternelle* หรือประมวลกฎหมายแพ่ง เยอรมัน ค.ศ.1896 ก็มีบทบัญญัติรองรับหลักอำนาจของ ฝ่ายบิดาเหนือบุตร (*Paternal authority*) ไว้ เช่นเดียวกัน

กฎหมายโรมันได้แบ่งคนในครอบครัวออกเป็น *Sui juris* หรือผู้ที่เป็นตัวของตัวเองคือ หัวหน้าครอบครัว และ *Alieni juris* หรือผู้ที่อยู่ในอำนาจของผู้อื่น ซึ่งหลักกฎหมายครอบครัว ยัง ตกค้างอยู่ใน Civil Law เช่น กฎหมายฝรั่งเศสและกฎหมายเยอรมันที่กำหนดให้สิทธิเก็บกินของ บิดาในทรัพย์สินของบุตรแตกต่างกับกฎหมายโรมันในแง่ที่ว่าในกฎหมายโรมันสามารถใช้ได้ตลอด ชีวิตของบิดา แต่ในกฎหมายฝรั่งเศสและกฎหมายเยอรมันสามารถใช้ได้เท่าที่บุตรยังเป็นผู้เยาว์อยู่แต่ บิดามีหน้าที่เลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่บุตร

หลักกฎหมายในเรื่องการรับบุตรบุญธรรมตามหลักกฎหมายโรมันเป็นการเลียนแบบ ธรรมชาติ โดยมองครอบครัวในทัศนะของกฎหมาย (*Civil conception*) ที่ยอมรับว่าคนแปลกหน้า ทางสายเลือดอาจเข้ามาเป็นสมาชิกในครอบครัวได้โดยการรับบุตรบุญธรรมซึ่งมีได้ 2 วิธี คือ

(1) *Adrogatio* (ใช้กับบุคคลประเภท *Sui juris*) ลักษณะนี้เป็นการยกมาทั้งครอบครัว รวมทั้งทรัพย์สินมาสู่ครอบครัวใหม่ ปัจจุบันไม่มี (ยกเว้นการรับผู้ใหญ่เป็นบุตรบุญธรรมใน เยอรมนี) วิธีการนี้มีการควบคุมใกล้ชิดมากโดยสังคมเพราะเมื่อครอบครัวหายไปย่อมกระทบกับ โครงสร้างสังคมโรมันและศาสนกิจ (*Sacra*) ของครอบครัวก็หายไปด้วยจึงต้องมีการ ใต้สวน (*Roga*) โดยมหาสังฆราชก่อนให้สภาประชาชนอนุมัติ เป็นวิธีที่ไม่น่าสนใจในเชิงเปรียบเทียบกับ กฎหมายปัจจุบัน (ยกเว้นกฎหมายเยอรมัน)

(2) *Adoptio* (ใช้กับบุคคลประเภท *Alieni juris*) เทียบได้กับการรับบุตรบุญธรรมใน ปัจจุบันนี้ ผลในทางกฎหมายนั้นคือบุตรบุญธรรมมีฐานะเหมือนกับบุตรที่แท้จริง คือโดยกำเนิด (*Biological children*)

การรับบุตรบุญธรรมตาม หลักกฎหมายโรมันถือเป็นการเลียนแบบธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้ บุตรบุญธรรมจะใช้นามสกุลของบิดาใหม่คือ ตามหัวหน้าครอบครัวใหม่ที่รับตนมาและถือว่าเป็น ญาติกับครอบครัวใหม่ทางฝ่ายบิดา (ทางสายเลือด) คือ *Agnatus* (ชาย) หรือ *Agnata* (หญิง) นอกจากนี้บุตรบุญธรรมยังรับมรดกของครอบครัวใหม่และตัดขาดจากครอบครัวเดิมโดยสิ้นเชิง

บุตรบุญธรรมนั้นจะแต่งงานกับสมาชิกของครอบครัวใหม่นั้นไม่ได้ แต่อาจแต่งงานกับสมาชิกครอบครัวเดิมได้ ลักษณะเช่นนี้เป็นการมองในสายตาของกฎหมาย มิใช่ถือตามสายโลหิตตามความเป็นจริง และโดยที่ Adoptio ได้สร้างปัญหาขึ้นมาจึงได้มีการแก้ไขอย่างจริงจังในสมัยพระเจ้าจัสติเนียน โดยทรงให้แบ่งการรับบุตรบุญธรรมแบบ Adoption ออกเป็น 2 แบบคือ

- Adoptio plena เป็นการรับบุตรบุญธรรมสมบูรณ์แบบคือผลในทางกฎหมายบริบูรณ์แต่สงวนไว้เฉพาะบุพการี โดยเชื่อว่าสายเลือดจะผูกพันไม่ให้บิดาบุญธรรมปลดปล่อย หรือเลิกรับบุตรบุญธรรมจนเกิดความเดือดร้อนแก่เด็ก

- Adoptio minud plena การรับบุตรบุญธรรมไม่สมบูรณ์แบบ ผลในทางกฎหมายเป็นผลดีแก่บุตรบุญธรรมคือ บุตรบุญธรรมนั้นมิได้ขาดออกจากครอบครัวโดยกำเนิดและยังสามารถรับมรดกจากครอบครัวใหม่ได้ด้วย สิทธิและความสัมพันธ์ต่าง ๆ ยังอยู่ในครอบครัวเดิม

การแก้ไขกฎหมายของพระเจ้าจัสติเนียนนับว่าเป็นการแก้ความเดือดร้อนของผู้ที่อ่อนแอกว่าคือบุตรบุญธรรม เพราะความเป็นธรรมของโรมันมีลักษณะของการช่วยปกป้อง ผู้ที่อ่อนแอกว่าเสมอโดยที่กฎหมายโรมันมีลักษณะพอปกครองลูก อย่างไรก็ตามที่จุดประสงค์หลักของกฎหมาย Jus Civile ว่าด้วยบุตรบุญธรรมที่แต่เดิมต้องการให้ผู้ไม่มีบุตรสามารถมีบุตรได้นั้น ได้ถูกทำลายไปเพราะการแก้ไขโดยไม่คำนึงถึงเป้าหมายเดิมของกฎหมาย

หลักกฎหมายในเรื่องการรับบุตรบุญธรรมของกฎหมายโรมันข้างต้นมีอิทธิพลสำคัญอย่างยิ่งต่อการบัญญัติกฎหมายในเรื่องนี้ของประเทศอื่นๆ ในเวลาต่อมา เนื่องจากจุดเด่นของกฎหมายโรมันคือ การที่สามารถดึงหลักนิติศาสตร์แยกออกจากตัวบทกฎหมายซึ่งตัวบทกฎหมายเป็นไปตามยุคตามสมัย เมื่อหมดยุคก็ล้าสมัยไป แต่หลักนิติศาสตร์นั้นถาวรสามารถปรับใช้ได้เสมอ ตัวอย่างประเทศที่นำหลักกฎหมายในเรื่องการรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายโรมันไปใช้

สำหรับกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กในกฎหมายสิบสองโต๊ะ ของโรมันได้บัญญัติโทษที่กระทำคามผิดไว้ สถานเบา สำหรับเด็กทารกซึ่งพูดไม่ได้ กฎหมายได้ให้ความคุ้มครองอย่างเด็ดขาด ในศตวรรษที่ 12 กฎหมายจัสติเนียนได้บัญญัติให้เด็กที่มีอายุไม่เกิน 7 ปี ไม่ต้องรับผิดชอบ โดยสันนิษฐานว่าเด็กที่มีอายุในเกณฑ์นี้ยังขาดความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ดังนั้นจึงไม่สามารถกระทำคามผิดได้ ส่วนเด็กที่อายุเกินกว่า 7 ปี ก็ยังอยู่ในข่ายที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเมตตาปราณี จนกระทั่งถึงวัยหนุ่มในช่วงอายุ ระหว่างความเป็นเด็กและวัยหนุ่มความรับผิดชอบ ในทางอาญาจะวินิจฉัยโดยอาศัยมูลฐานจากอายุและการเจริญเติบโตทางร่างกาย ลักษณะความผิด และสภาวะทางด้านจิตใจของผู้กระทำคามผิด

นอกจากนี้ในสมัยโรมันยังมีสถาบันสำหรับควบคุมเด็กเร่ร่อนพเนจรขึ้นเป็นครั้งแรกด้วย เรียกว่า Hospice of San Michele ก่อตั้งใน ค.ศ.1704 โดยพระสันตปาปาคลีเมนต์ที่ 11 (Pope Clement XI) เพื่อให้การอบรมสั่งสอนแก่เด็กที่ดื้อรั้นเกียจคร้าน สถานที่ควบคุมนี้สร้างในวัด และบริหารงานโดยพระ ซึ่งจะรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษในคดีอาญา รวมทั้ง เด็กที่ดื้อรั้นขากแก่การศึกษาอบรม หรือที่บิดามารดาปกครองไม่ได้ ผู้กระทำความผิด จะต้องร่วมกันทำงาน โดยถูกล่ามโซ่และอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวดไว้ในห้องโถงใหญ่ทุกคนต้องอยู่ในอาการเจ็บสงบ ในเวลากลางคืนจะถูกควบคุมไว้ในห้องของตนเพื่อพักผ่อนและฝึกจิตใจ เด็กที่ ดื้อรั้นจะแยกกักขังไว้ต่างหากจากเด็กที่กระทำความผิด ทั้งนี้ สถานที่กักขัง (Hospice) เป็นที่มาของการควบคุมเด็กที่กระทำความผิดในสหรัฐอเมริกา ซึ่งแบ่งออกเป็นสถานที่ทำงานและห้องควบคุม และแยกเด็กที่กระทำความผิดออกจากเด็กธรรมดา (ซูเกียรติ สุวรรณรังษี, 2551, หน้า 44-58)

วิวัฒนาการเกี่ยวกับการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

แม้จะทำความเข้าใจในเบื้องต้นมาแล้วว่าการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ ความประพฤติอันเป็นบรรทัดฐานที่ยึดถือปฏิบัติในสังคม ย่อมถือได้ว่าพฤติกรรมนั้นเป็น อาชญากรรม และผู้กระทำผิดจำต้องได้รับการลงโทษตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย อย่างไรก็ตาม น่าคิดว่าในกรณีที่ผู้กระทำเป็นเด็กและเยาวชน วิธีคิดและแนวทางในการลงโทษจะสมควรพิจารณา ดำเนินการให้มีความแตกต่างจากผู้ใหญ่หรือไม่อย่างไร

1. ยุคเทวนิยม

นักปราชญ์ในยุคนี้ได้อธิบายปรากฏการณ์ของอาชญากรรมว่า มนุษย์ดำรงอยู่ได้เพราะถูก กำหนดวิถีชีวิตจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจเหนือโลก คือ พระเจ้า แต่ในขณะที่เดียวกันมนุษย์ก็ไม่อาจ ปฏิเสธความชั่วร้ายที่มีอยู่คู่โลกตลอดมาได้ ดังนั้นความขัดแย้งในทางปรัชญาจึงเกิดขึ้น กล่าวคือ เกิดข้อถกเถียงในความเป็นอำนาจสูงสุดอย่างแท้จริงของพระเจ้า เนื่องจาก นักปราชญ์ต่างมีข้อ สงสัยว่า “...หากพระเจ้านั้นมีอำนาจสูงสุดจริง เหตุใดภูตผีปีศาจและความชั่วยังคงปรากฏในโลก มนุษย์อยู่ หรือปรากฏการณ์ดังกล่าว หมายความว่า พระเจ้าได้กลายเป็นสิ่งชั่วร้ายด้วย ” ซึ่งความ ขัดแย้งทางปรัชญาดังกล่าว ทำให้เกิดความคิดว่า การจัดการกับปีศาจความชั่วร้าย และความ อุดีธรรมซึ่งเป็นสิ่งเดียวกับอาชญากรรม เป็นหน้าที่ของมนุษย์ไม่ใช่พระเจ้าโดยมนุษย์ต้องอาศัย เหตุผลและความยุติธรรมในหัวใจเป็นเครื่องมือในการจัดการกับปัญหาเหล่านี้ด้วยตนเอง

อนึ่ง ในยุคแรกนี้ ยังไม่มีแนวคิดเกี่ยวกับความจำเป็นในการกำหนดให้มีความแตกต่างในการลงโทษระหว่างผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนกับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เนื่องจากยังมีความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนยังมีความชั่วร้ายอยู่ในตัวเหมือน ๆ กัน

2. ยุครุ่งเรืองของคริสต์ศาสนา

ในปลายศตวรรษที่ 5 เป็นช่วงที่จักรวรรดิโรมันล่มสลาย อันนำไปสู่การแย่งชิงอำนาจและความเป็นใหญ่ ซึ่งในขณะที่ยุคแห่งความเจริญรุ่งเรืองและความสงบสุขซึ่งเรียกว่า “สันติสุขของโรมัน” (Pax Romana) กำลังถูกทำร้ายลง แต่ศาสนจักรซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่กรุงโรมไม่ได้ถูกโค่นล้มไปด้วย จึงส่งผลให้ยังคงมีการสืบทอดแบบอย่างทางความคิดและอารยธรรมสมัยโรมันทั้งในด้านการปกครอง ศาสนา วัฒนธรรมและศิลปะวิทยาการอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งยุโรปผ่านเข้าสู่ยุคกลางตอนต้นหรือ “ยุคมืด” (Dark Ages) และในราวศตวรรษที่ 12- 15 ซึ่งเป็นยุคกลางตอนปลาย (Later Middle Ages) อันเป็นช่วงสมัยที่ยุโรปตกอยู่ภายใต้การครอบงำของศาสนจักรอย่างสิ้นเชิง อนึ่ง จะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมชั่วร้ายหรือการกระทำที่เป็นอาชญากรรมในช่วงเวลาแห่งความสับสนวุ่นวายนี้ มิได้มีการคำนึงถึงความแตกต่างของตัวผู้กระทำความผิด และไม่มีการแบ่งแยกการลงโทษผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนให้แตกต่างจากผู้ใหญ่เช่นเดียวกับยุคเทวนิยมที่ผ่านมา ทั้งนี้ อาจจะเนื่องมาจากในยุคนี้มีความเชื่อที่รับกันเป็นสากลว่าสถานภาพของศาสนจักรเป็นศูนย์กลางแห่งความเชื่อที่ถูกต้องจึงมีการมอบอำนาจให้เป็นตัวแทนในการปราบปรามความชั่วร้ายและอาชญากรรมทุกประเภท โดยมีได้ให้ความสำคัญกับการพิจารณาถึงสาเหตุในการกระทำความผิดหรือตัวผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด

ด้วยเหตุนี้ ในช่วงปลายศตวรรษที่ 15 (ค.ศ.1484) จึงเกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้น เมื่อพระสันตปาปาอินโนเซนต์ที่ 8 (Pope Innocent VIII, 1432-1492)) ได้ประกาศห้ามการกระทำทั้งปวงที่มีลักษณะเป็นแม่มดหมอผี โดยเชื่อว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นการขายวิญญาณของตนให้แก่ภูตผีปีศาจเพื่อแลกกับอำนาจเหนือธรรมชาติ อันส่งผลให้มีการประหารชีวิตผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำการในลักษณะดังกล่าวอย่างโหดเหี้ยม ทารุณ ปราศจากเหตุผล ไร้ความชัดเจน แน่นนอน และขาดความเป็นธรรมซึ่งนำไปสู่การกำเนิดขึ้นของแนวคิดสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมในเวลาต่อมา

3. ยุคกำเนิดแนวคิดใหม่: สำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classic School of Criminology)

ในยุคกลางตอนปลายศาสนจักรค่อย ๆ เสื่อมอำนาจลง เพราะการพิจารณาคดีไม่มีความโปร่งใสเนื่องจา การพิจารณาคดี และการบังคับใช้กฎหมายอาญายังมีลักษณะคลุมเครือและเปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาใช้อำนาจดุลพินิจอย่างปราศจากขอบเขต อีกทั้งยังมีบทลงโทษที่รุนแรงอย่างไร้

เหตุผล จนกระทั่งในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 นักปราชญ์ชาวอิตาลีคนหนึ่งได้รวมตัวกันเพื่อต่อต้านการกระทำดังกล่าว โดยบุคคลที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ก่อตั้งสำนักอาชญวิทยาดั้งเดิม คือ ซีซาร์ เบกกาเรีย (Cesare Beccaria, 1738-1794) ได้เสนอผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับการต่อต้านกระบวนยุติธรรมในสมัยนั้นอย่างรุนแรงและต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง อันก่อให้เกิดแนวคิดในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในยุโรป โดยนำไปสู่ปรัชญาในการลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาที่ชัดเจน แน่นนอน เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งแนวทางดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญาครั้งสำคัญ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างยุค ศาสนจักรกับยุคก่อตั้งสำนักอาชญวิทยาดั้งเดิมได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังคงไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปก็คือ ยังไม่มีการแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่อยู่เช่นเดิม

4. ยุคเริ่มแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเด็กและเยาวชน : สำนักอาชญวิทยาดั้งเดิม (Neo-Classical School of Criminology)

สำนักอาชญวิทยาดั้งเดิมมองข้ามความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงส่งผลให้เกิดความเคร่งครัดตายตัวในการบังคับใช้กฎหมาย และนำไปสู่ความไม่ยุติธรรมในการลงโทษผู้กระทำความผิดให้สอดคล้องกับความจริงในสังคม ด้วยเหตุนี้ นักปราชญ์ในสำนักอาชญวิทยาที่ดั้งเดิมจึงได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดให้สอดคล้องกับเหตุปัจจัยในการกระทำความผิด เช่น การกระทำความผิดเพราะเหตุปัจจัยพิเศษในการป้องกันสิทธิของตนหรือผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตราย ซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นอันตรายที่ใกล้จะมาถึง ซึ่งได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ หรือการกระทำผิดด้วยความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง หรือผู้กระทำความผิดเป็นผู้เยาว์ซึ่งขาดการยับยั้งชั่งใจและถูกยั่วยู่ หรือชักชวนให้กระทำความผิด เป็นต้น ซึ่งในกรณีเหล่านี้ หากผู้กระทำความผิดต้องรับโทษอย่างเท่าเทียมกันแล้ว ย่อมไม่เป็นการเหมาะสมและไม่เป็นธรรม

ดังนั้น สำนักอาชญวิทยาที่ดั้งเดิมจึงเป็นผู้ริเริ่มในการให้ความสนใจกับความแตกต่างระหว่างบุคคล สถานการณ์ในขณะกระทำความผิด สถานะของผู้กระทำความผิด เช่น มีความอ่อนวัย หรือคนวิกลจริต หรือจิตบกพร่องไม่สมบูรณ์ และพฤติกรรมแวดล้อมแห่งคดี เป็นต้น รวมถึงเปิดโอกาสให้สามารถรับฟังความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพนั้น ๆ เพื่อประกอบในการชั่งน้ำหนักและพิจารณาพิพากษาคดี โดยไม่จำเป็นต้องรับโทษเท่าเทียมกันในทุกกรณีไป ดังนี้ จึงถือได้ว่าเป็นการริเริ่มในการแยกการลงโทษในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กและเยาวชนให้แตกต่างจากกรณีของผู้ใหญ่ อนึ่ง แม้ข้อความคิดเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนใน

ยุคนี้จะยังไม่มี ความชัดเจนนัก แต่ก็อาจถือได้ว่าเป็น “ก้าวแรก” และ “ก้าวสำคัญ” ของการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ได้นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ได้นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้เป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดในการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและเป็นการปูทางให้กับแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมในเวลาต่อมา

5. ยุครุ่งเรืองของแนวคิดในการลงโทษเด็กและเยาวชน : สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School)

ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 เป็นยุคที่วิทยาศาสตร์เฟื่องฟู นักอาชญาวิทยารุ่นใหม่ได้เปลี่ยนเป้าหมายของการศึกษาวิจัยจาก “การศึกษาเกี่ยวกับอาชญากรรม” มาเป็น “การศึกษาที่ตัวอาชญากร” ทั้งนี้ สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมเชื่อว่าการกระทำของมนุษย์เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยภายในร่างกายมนุษย์เอง ด้วยเหตุนี้ แนวคิดสำคัญของสำนักนี้คือ การค้นหาวิธีการในการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถกลับตนเป็นคนดีและกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข เนื่องจากสำนักคิดนี้มีความเชื่อว่าผู้กระทำความผิดเปรียบเสมือนผู้ป่วยที่ต้องการการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟู มากกว่าการลงโทษแต่เพียงอย่างเดียว อนึ่ง มีข้อสังเกตว่านักอาชญาวิทยาในสำนักปฏิฐานนิยมมาจากหลายสาขาวิชาชีพ และสามารถทำงานร่วมกันภายใต้จุดมุ่งหมายเดียวกัน อันเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน ซึ่งต่างมุ่งความสนใจไปที่การศึกษาถึงสาเหตุของอาชญากรรมด้วยระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ โดยมีความเชื่อร่วมกันว่า “... ถ้าไม่มีอาชญากรก็ย่อมไม่มีอาชญากรรมและการกำหนดโทษทางอาญาก็ย่อมหมดความจำเป็น อนึ่ง จะเห็นได้ว่าในยุคนี้ แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเด็กและเยาวชนที่ กระทำความผิดทางอาญาได้ ปรากฏตัวขึ้นอย่างชัดเจน

โดยสรุป จะเห็นได้ว่าวิวัฒนาการเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนดังที่กล่าวมานี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงแม่บทของกรอบแนว (Paradigmshift) จากการทรมานสู่คุกหรือการจำกัดสิทธิเสรีภาพและสู่วิธีการทางสังคมในที่สุด ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลให้แนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดเปลี่ยนไปด้วย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาแนวทางในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสมต่อไป อนึ่งจากการศึกษาถึงอิทธิพลแนวคิดต่าง ๆ ต่อสังคมในปัจจุบัน โดยเฉพาะในประเทศไทยทำให้พบว่าอิทธิพลของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมยังคงปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิดในขณะที่แนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาที่ดั้งเดิมก็ปรากฏอิทธิพลทางแนวคิดอยู่ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว

และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวโดยเฉพาะในมาตรา 82 ที่ให้ศาลคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งควรได้รับการฝึกอบรม สั่งสอนและสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการมุ่งที่จะ ลงโทษและในการพิพากษาคดีนั้นให้ศาลคำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สุขภาพ และภาวะแห่งจิตของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งแตกต่างกันเป็นคน ๆ ไปด้วย (มาตาลักษณะ ออ - รุงโรจน์, 2551, หน้า 40-44)

แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก

การที่หลายฝ่ายต่างตระหนักถึงความสำคัญว่าเด็กเป็นทรัพยากร มนุษย์ที่มีคุณค่าและเป็น ผู้ที่จะพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต จึงเห็นควรที่จะต้องมีการพัฒนาเด็กให้เต็มศักยภาพ ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและการคุ้มครองให้รอดพ้น จากการถูกเอารัดเอาเปรียบของบุคคลและสังคม แนวความคิดเรื่องสิทธิเด็กจึงเป็นประเด็นที่สำคัญในด้านสิทธิมนุษยชน ที่ได้รับการกล่าวถึงอย่าง กว้างขวาง ซึ่งในอดีตนั้นปัญหาและความต้องการของเด็กถูกมองว่าเป็นเรื่องเฉพาะของครอบครัวที่ มีความเข้าใจว่า เด็กก็คือเด็ก เป็นผู้ที่อยู่ในความดูแลของบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง ไม่ใช่บุคคลที่มี สิทธิมีเสียงอะไร ถ้าจะให้ความช่วยเหลือหรือพิจารณาถึงปัญหาของเด็กจะพิจารณาจากแง่ของความ เมตตาสงสารมากกว่าในแง่ของสิทธิเด็ก อย่างไรก็ตามสิทธิเด็กเป็นแนวคิดที่สำคัญในอันที่จะทำให้ หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็กหันมาให้ความ สำคัญกับเด็กมากขึ้น เพราะการล่วงละเมิดต่อสิทธิเด็ก เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเพิกเฉยได้ ดังนั้น การปฏิบัติเพื่อการคุ้มครองประชาชน โดยรัฐที่เกิด ขึ้นจึงมิใช่ แต่เพียงการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้วเท่านั้น

หากแต่ต้องให้ความสนใจต่อตัวเด็กด้วย ในปัจจุบันสิทธิเด็กได้กลายเป็นจุดรวมความ สนใจของทั้งในระดับครอบครัวจนถึงสังคมวงกว้าง โดยถือว่าบิดาและมารดา มีหน้าที่และความ รับผิดชอบในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็ก ผู้ใหญ่ถือว่าเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญใน การพัฒนาเด็กด้วยการเป็นแบบอย่างและการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับเด็ก ตลอดจนภาครัฐ องค์กร สถาบันต่าง ๆ ทางสังคมรวมถึงชุมชน และภาคธุรกิจต่างก็ควรเข้ามามี ส่วนในการประสาน ความร่วมมือที่จะร่วมพัฒนา ปกป้อง คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิเด็กเพื่อไม่ให้ถูกทอดทิ้ง ถูกเอารัดเอา เปรียบหรือถูกทารุณทั้งทางร่างกายและจิตใจ เมื่อเด็กตกอยู่ในภาวะยากลำบากมากขึ้น การคุ้มครอง เด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบากจึงได้รับความสนใจในระดับนานาชาติ

1. แนวคิดการคุ้มครองเด็กตามกฎหมายระหว่างประเทศ

หลักการคุ้มครองสิทธิเด็กที่เกิดขึ้นซึ่งมีความเป็นสากลนั้นเมื่อนำไปสู่การปฏิบัติแล้ว ย่อมต้องมีการปฏิบัติที่เฉพาะไปตามแต่ละบริบทและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของแต่ละสังคม เช่น แม้ว่าจะมีการกำหนดความหมายของคำว่า “เด็ก” ซึ่งในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กล่าวถึงนิยามของ “เด็ก” ว่าหมายถึงมนุษย์ทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านี้แล้วก็ตาม ตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น แต่เมื่อนำมาใช้ในสังคมไทยพบว่า กฎหมาย ไทยมีบทบัญญัตินิยามความหมายของเด็กที่แตกต่างกันออกไป เช่น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 นิยามคำว่า “เด็ก” หมายถึงบุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ และ “เยาวชน” หมายถึงบุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับปี พ.ศ.2525 นิยามคำว่า “เด็ก” หมายถึง ผู้ที่มีอายุไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์

สุดท้ายแล้วแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติก็ได้มีความเห็นตรงกันและมีมติให้ยึดตามความหมายถึงผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์

แม้ว่าจะมีการกำหนดความแตกต่างกันในเรื่องนิยามความหมายของเด็ก แต่ด้วยเหตุที่ว่า สิทธิเด็กเป็นสิทธิสากล เป็นสิทธิที่จะต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองโดย ไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ จากอิทธิพลของแนวคิดนี้ประกอบกับมีการตระหนักและหาหนทางในการป้องกันแก้ไขต่อ อนุญญาการละเมิดสิทธิเด็กในด้านต่าง ๆ องค์การระหว่างประเทศจึงได้พยายามกำหนดข้อพึงปฏิบัติและกติการะหว่างประเทศที่รับรองและส่งเสริมสิทธิของเด็ก ให้รัฐบาลต่าง ๆ ถือปฏิบัติ ดังเห็นได้จากแนวคิดในการรับรองสิทธิเด็กที่ปรากฏอยู่ในคำประกาศและข้อตกลงต่าง ๆ ที่สำคัญได้แก่

1) กฎบัตรสหประชาชาติว่าด้วยศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ที่เท่าเทียมกันโดยไม่เลือก โดยได้มีการประกาศปญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าเด็กมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือดูแลและช่วยเหลือเป็นพิเศษ รวมถึงความต้องการคุ้มครองทางกฎหมายที่เหมาะสมทั้งก่อนและหลังเกิด

2) ปญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1924 (พ.ศ.2467) ที่นครจีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ว่าด้วยเรื่องเด็กจำเป็นต้องได้รับอาหาร การรักษาพยาบาล และการช่วยเหลือ โดยถือว่าเด็กเป็นเป้าหมายแห่งการเอาใจใส่

3) ปญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ลงมติรับรองว่าเด็กมีสิทธิได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษในฐานะพลเมือง

4) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเกี่ยวกับสิทธิเด็ก ที่ได้มีการกำหนดไว้ในมาตรา 10 ว่ารัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้รับรองว่ามาตรการคุ้มครองและช่วยเหลือพิเศษควรจัด เพื่อเด็กและผู้เยาว์ทั้งหมดโดยไม่เลือกปฏิบัติ เพราะสาเหตุจากพ่อแม่หรือเพื่อน ไข่อื่น ๆ เด็กและผู้เยาว์ควรได้รับความคุ้มครอง จากการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม การจ้าง ให้ทำงานซึ่งเป็นภัยต่อศีลธรรม หรือสุขภาพหรือเป็นอันตรายต่อชีวิต หรือน่าจะขัดขวางการเจริญเติบโตตามปกติของเด็กก็ควรถูกลงโทษตามกฎหมาย รัฐควรจำกัดอายุขั้นต่ำ ซึ่งการว่าจ้างแรงงานเด็กจะทำได้และควรลงโทษโดยกฎหมาย

5) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เกี่ยวกับสิทธิเด็ก กำหนดว่าเด็กทุกคนย่อมมีสิทธิในมาตรการต่าง ๆ เพื่อการคุ้มครองเท่าที่จำเป็นแก่สถานะแห่งผู้เยาว์ ในส่วนของครอบครัวของตน สังคม และรัฐ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ศิพ พิศ ภาษา เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคมทรัพย์สินหรือกำเนิด

6) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิ เด็ก อนุสัญญานี้มุ่งที่จะตั้งมาตรฐานสากลเพื่อคุ้มครองเด็ก เป็นพิเศษ โดยกำหนดหลักการเพื่อการคุ้มครองเด็กทั้งร่างกาย ชีวิต เสรีภาพและสวัสดิภาพของเด็ก ไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ มุ่งคุ้มครองไม่ให้เด็กถูกข่มเหงรังแก หรือถูกละเมิดสิทธิเหนือร่างกาย ชีวิต เสรีภาพ รวมทั้ง สวัสดิภาพ ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ นอกจากนี้ในอนุสัญญาว่า ด้วยสิทธิเด็กยังได้กำหนด หลักการว่าด้วย “ประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก ” อันเป็นแนวทางปฏิบัติต่อเด็กและเป็นฐานคุณค่า สำคัญที่นักวิชาชีพตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลคุ้มครองเด็ก ต้องให้ความสำคัญและยึดถือ ปฏิบัติ

2. แนวคิดการคุ้มครองเด็กตามกฎหมายต่างประเทศ

2.1 ประเทศสหราชอาณาจักร

แนวความคิดการทำงานด้านเด็กเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมชัดเจนในรูปแบบของการจัดสวัสดิการ สำหรับเด็กในช่วงของการปฏิวัติอุตสาหกรรมศตวรรษที่ 18 โดยประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรก ที่พยายามคิดค้นการจัดสรรบริการต่าง ๆ ให้แก่ครอบครัวและเด็ก ทั้งนี้สาเหตุมาจาก การปฏิวัติ อุตสาหกรรมได้ก่อให้เกิดการอพยพจากถิ่นต่าง ๆ เข้าสู่แหล่งอุตสาหกรรมเพื่อหางานทำ เป็นเหตุ ให้ความต้องการแรงงานเด็กเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากค่าแรงที่นายจ้างจ่ายให้เด็กมีอัตราต่ำกว่าเมื่อ เปรียบกับค่าจ้างในการจ้างแรงงานผู้ใหญ่ การสามารถในการควบคุมบังคับบัญชาเด็กซึ่งง่ายกว่าเด็ก จะถูกใช้แรงงานอย่างหนักเช่นเดียวกับ แรงงานผู้ใหญ่ ในบางกรณีมีการทารุณเด็กเพื่อให้ทำงานได้ ตามเป้าหมาย โดยละเลยการเอาใจใส่ดูแลในเรื่องความปลอดภัยของเด็ก ในบางรายอาจเป็น อันตรายถึงชีวิต การที่เด็กถูกนำไปใช้แรงงานอย่างหนักและขาดสวัสดิภาพ ขาดการดูแลเอาใจใส่

เท่าที่ควร รัฐบาลอังกฤษในสมัยนั้นจึงเห็นความสำคัญและออกพระราชบัญญัติ เพื่อป้องกันการรักษาและคุ้มครองเด็กในเรื่องเกี่ยวกับการใช้แรงงานขึ้นมาใช้บังคับ

ใน ค.ศ.1945 รัฐบาลอังกฤษได้จัดตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่งเข้ามาทำการสำรวจเด็กประเภทอนาถาเร่ร่อน ไร้ที่พึ่ง เพื่อนำมาประกอบพิจารณาในการวางแผนเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กกลุ่มนี้ ซึ่งถือว่าเป็นคณะกรรมการชุดแรกที่ตั้งขึ้นเพื่อรับผิดชอบต่องานสวัสดิการด้านเด็ก โดยการดำเนินงานประเทศอังกฤษได้ใช้กฎหมาย “The Children Act 1948” เป็นหลักในการทำงานด้านเด็ก โดยบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดสวัสดิการสำหรับเด็กทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปี ทุกกลุ่ม ซึ่งได้แก่ เด็กปกติ เด็กที่ครอบครัวยากจน เด็ก กำพร้าอนาถา เช่น การจัดบริการด้านการศึกษา โดยรัฐบาลอังกฤษได้กำหนดให้เด็กที่มีอายุระหว่าง 5-15 ปี ต้องเข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนและให้สิทธิเรียนฟรีทั้งค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์การเรียน แก่เด็กในระดับมัธยมปลาย ประเภทเข้าไปเย็นกลับ สวัสดิการสำหรับเด็กที่ครอบครัวยากจนหรือไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ เด็กกำพร้า อนาถา โดยจัดบริการสถานสงเคราะห์ (Institutional Care) บริการฝากเลี้ยงตามบ้าน เป็นต้น

ซึ่งในเวลาต่อมาแนวการจัดสวัสดิการของประเทศอังกฤษได้ถูกนำมาใช้เป็นต้นแบบแนวคิดของการจัดสวัสดิการในประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยมีการดัดแปลงรูปแบบให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสภาพปัญหาของประเทศนั้น ๆ ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย (ถาวร ธิชิต, 2545, หน้า 25-26)

2.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ในสมัยโบราณเกือบ 200 ปีมาแล้ว การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ไม่ต่างจากการก่ออาชญากรรม หรือการกระทำความผิดของผู้ใหญ่ การพิจารณาคดีและการลงโทษ กำหนดให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ยกเว้นกรณีของเด็กอายุต่ำกว่า 7 ขวบ การกระทำความผิด จึงถือว่าไม่ต้องรับผิดชอบ เพราะยังไร้เดียงสา ยังไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี ต่อมาได้มีการขยายช่วงอายุจาก 7 ขวบเป็น 10 ขวบ แต่เด็กที่มีอายุ 11 ขวบขึ้นไปก็ยังคงต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ หากกระทำความผิด และใน ค.ศ.1946 ปรากฏว่ามีการจำคุกของเยาวชนอายุ 14 ปี และต่ำกว่าไว้ในเรือนจำทั้งของมลรัฐและสหรัฐอเมริกา ต่อมา ในศตวรรษที่ 19 เกิดแบบปรัชญาการลงโทษใหม่ ซึ่งมีผลทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไม่ต้องถูกลงโทษแบบผู้ใหญ่ โดยใน ค.ศ.1824 ได้มีการจัดสร้างสถานฝึกอบรมสำหรับเด็กที่ต้องคำพิพากษาลงโทษจำคุกแยกออกจากผู้ใหญ่ที่ต้องโทษ ในปี ค.ศ.1961 มลรัฐอิลลินอยส์ ก็มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ระดับสูง รับผิดชอบดูแลเยาวชนที่ได้กระทำความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ และเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 6-17 ปี เจ้าหน้าที่ชั้นสูงนั้น มีอำนาจในการรอลง

อาญา ส่งไปโรงเรียนเพื่อฝึก อบรม และให้ใช้ชีวิตแก้ไขให้กลับตัวเป็นคนดี ต่อมาก็ได้โอนหน้าที่ดังกล่าวไปให้ผู้พิพากษาประจำศาลอาญา ต่อมามลรัฐต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา เช่นนิวยอร์ก แมสซาชูเซตส์ ก็ได้มีการกำหนดแยกการพิจารณาคดีเยาวชนกระทำความผิดออกจากคดีของผู้ใหญ่ วิธีการพิจารณาก็จะมีกระบวนการที่ แตกต่างจากผู้ใหญ่ และในที่สุดเมื่อปี ค.ศ.1899 ก็มีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวขึ้นแห่งแรกในโลกที่ Cook county มลรัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา และในปี ค.ศ.1938 รัฐบาลกลางสหรัฐก็มีระบบศาลเยาวชนเหมือนกับมลรัฐทั้งหลาย หลังจากนั้นระบบศาลเยาวชนก็ได้แพร่หลายไปเกือบทั่วโลกประเทศไทยเราก็เอาปรัชญาและการจัดตั้งศาลเยาวชนมาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2494 (ภคเมธี สายสนั่น, หม่อมหลวง, 2551, หน้า 8-9)

3. แนวคิดการคุ้มครองเด็กของประเทศไทย

สังคมไทยให้อำนาจของบิดาในการปกครองบุตรมีมากมายและสามารถกระทำการใด ๆ ต่อบุตรก็ย่อมได้โดยไม่ถือว่าเป็นความผิด เห็นได้จากบทบัญญัติของกฎหมายเก่าซึ่งกำหนดให้ภริยาและบุตรต้องรับผิดชอบในทางแพ่งและอาญาในการทำละเมิดของคหบดี การที่ภริยาและบุตรต้องรับผิดชอบเช่นนี้ มิใช่ในฐานะของสมาชิกในครอบครัว แต่กฎหมายถือว่าบุคคลเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของทรัพย์สินของคหบดีผู้กระทำความผิด ดังนั้นแนวคิดเรื่องอำนาจบิดาเหนือบุตรจึงมีลักษณะคล้ายกับการมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน แสดงให้เห็นถึงอำนาจของบิดาที่มีเหนือบุตรในด้านต่าง ๆ โดยบุตรไม่มีสิทธิโต้แย้งใด ๆ อีกทั้งรัฐยังมิได้ให้ความคุ้มครองสิทธิแก่เด็ก จากการที่กฎหมายให้อำนาจบิดาเหนือบุตรอย่างมากเช่นนี้ จึงเป็นช่องว่างให้บิดาสามารถจะจำหน่าย ลงโทษอย่างใดก็ได้โดยไม่มี ความผิดเห็นได้จากประกาศของรัชกาลที่ 4 ซึ่งมีเนื้อความตอนหนึ่งว่า

“วิสัยคนตระกูลต่ำมีแต่คิดจะหาเงินหาทองข่มข่มขึ้นบุตรหลานของตัวเองไปขายเอาไปให้ ให้ไปต้องทนยากอยู่ในที่ที่ตัวจะได้เงินได้ทองมาก แต่บุตรไม่ควรที่จะต้องยากเพราะบิดามารดาจึงต้องตัดสินใจให้ตามใจบุตรสมควร ” เป็นกรณีที่บิดามารดาจะขายบุตรให้แก่ผู้อื่นบุตรต้องสมควรใจด้วย ทางปฏิบัติจึงเกิดปัญหาขึ้นเมื่อบิดามารดาขายบุตรในราคาสูงและบุตรไม่สมควรใจ แต่ไม่มีกฎหมายรองรับ เมื่อเป็นเช่นนี้รัชกาลที่ 4 จึงได้ประกาศกฎหมายกำหนดเงื่อนไขในการขายบุตรของบิดาและมารดาว่าจะกระทำได้อาจให้บุตรยอมและยินยอมให้ขายได้ราคาเท่าใดก็ขายได้เพียงเท่านั้น จึงถือได้ว่าประกาศดังกล่าวนี้เป็นกฎหมายที่สร้างหลักประกันสิทธิให้แก่เด็กฉบับแรกของประเทศไทย

ต่อมาภายหลังการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 สิทธิและหน้าที่ของเด็กก็ยังคงอยู่ใต้อำนาจการปกครองดูแลของบิดามารดาอย่างปราศจากเงื่อนไขจนกระทั่ง พ.ศ.2477 ได้

ประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 เงื่อนไขเกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครองของ บิดามารดา ได้แก่ กรณีที่มีบิดามารดา มีสิทธิทำโทษบุตรตามสมควรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอน ดังนั้นจะ ลงโทษบุตรด้วยเหตุผลอื่นไม่ได้ การคุ้มครองเด็กถือว่าเริ่มในกฎหมายแพ่งในเรื่องเกี่ยวกับ ทรัพย์สินของบุตรและความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่ ต้องหาว่ากระทำความผิดแต่เดิมนั้นเป็นไปเช่นเดียวกับกระบวนการยุติธรรมที่ใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เมื่อเด็กนั้นกระทำความผิดทางการจึงส่งเด็กเหล่านี้ไปยัง โรงเรียนฝึกอาชีพ ตามพระราชบัญญัติ ประถมศึกษา พ.ศ.2478 และสถานฝึกและอบรมตามพระราชบัญญัติจัดฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก พ.ศ.2479 โดยให้อำนาจศาลสั่งให้ เด็กที่มีอายุในเกณฑ์บังคับไม่เกิน 15 ปีที่ไม่ได้เรียนอยู่ใน โรงเรียนประถมศึกษาโดยปราศจากเหตุอันควร ไปไว้ยัง โรงเรียนฝึกอาชีพ โดยกรมราชทัณฑ์ได้ จัดตั้งโรงเรียนฝึกอาชีพขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก พ.ศ.2479 เพื่อทำ การฝึกอบรมเด็กจำพวกที่กำหนดไว้

ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 และพระราชบัญญัติจัดฝึกและอบรมเด็ก บางจำพวก พ.ศ.2479 ได้บัญญัติไว้ว่า “วิธีการปฏิบัติต่อนักโทษและต่อเด็กที่ต้องคำพิพากษา ให้ หนักไปทางฝึกอบรม ...” และกรมราชทัณฑ์ได้จัดตั้ง โรงเรียนฝึกอาชีพสำหรับเด็กซึ่งกระทำ ความผิดที่มีอายุไม่ครบ 18 ปี สำหรับผู้ต้องโทษที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี ได้มีสถานที่ควบคุมเป็นพิเศษ ถือเป็นการแยกควบคุมผู้ต้องโทษเป็นครั้งแรก และได้ปรับปรุงสถานที่ดังกล่าวขึ้นเป็นทัณฑสถาน วิทยาคม ต่อมากรมราชทัณฑ์ได้โอนกิจการ โรงเรียนฝึกอาชีพไปให้กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินการ ณ เยาวชนบ้านห้วยโป่ง จังหวัดระยอง ตามพระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2481 โดยให้กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าหน้าที่จัดการกับ เด็กนักเรียนหรือเด็กอนาถาที่ประพฤติตนไม่สมควรแก่วัย ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มี สารวัตรนักเรียนเพื่อทำการควบคุมดูแลความประพฤติของนักเรียนที่เร่รอน หรือมีความประพฤติ ไม่เหมาะสมนอกโรงเรียน โดยจะว่ากล่าวตักเตือนและแจ้งเหตุให้โรงเรียนทราบ พระราชบัญญัติ ฉบับนี้ให้ใช้ได้เฉพาะในเขตพระนครเท่านั้น

บทบัญญัติของกฎหมายและแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน นที่กระทำความผิด ข้างต้นเป็นกฎหมายที่ ใช้ก่อนมีศาลเด็กและเยาวชน การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนยังคงใช้การ ดำเนินกระบวนการยุติธรรมระบบ เดียวกับผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด เมื่อได้พิจารณาบทบัญญัติ กฎหมายแต่ละฉบับที่ได้กล่าวมา พบว่ายังมีข้อ อบกพร่องและอุปสรรคอยู่หลายอย่าง เพราะเป็น กฎหมายที่บัญญัติไว้สำหรับการปฏิบัติต่อเด็กหลังจากศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว ส่วนวิธีการ ปฏิบัติต่อเด็กในระหว่างที่ถูกจับกุมและอยู่ในระหว่างพิจารณาคดีที่ศาล ไม่มีกฎหมายบัญญัติวิธีการ

ไว้ เด็กและเยาวชนจึงได้รับการปฏิบัติอย่างเดียวกับผู้ใหญ่กระทำคามผิด ซึ่งเป็นการไม่เหมาะสม และมีผลเสียหายแก่เด็กได้ ต่อมากลุ่มผู้นำทางศีลธรรม (Moral Entrepreneurs) ที่มีความเชื่อว่า บรรดาเด็กและเยาวชนจะต้องได้รับการปกป้อง คุ่มครองให้ได้รับความปลอดภัย อีกทั้งเห็นว่า ควร จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนของไทยขึ้น

ตามกรอบแนวความคิด การจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ที่ว่า “รัฐในฐานะผู้ปกครองที่มีอำนาจที่จะเข้าแทรกแซงครอบครัวเมื่อครอบครัวมีปัญหา หรือทำหน้าที่ของตนบกพร่อง ” และให้แยกเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดออกจากผู้ใหญ่ที่กระทำผิด จากแนวคิดความเชื่อของกลุ่มผู้นำ ทางศีลธรรม ได้มีส่วนกระตุ้นและผลักดันให้รัฐบาลไทยสนใจที่จะจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2482 ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป . พิบูลสงคราม โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น (พลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์) ได้ส่งหลวงปาดิ ศรีศีลวิสุทธิ ไปดูงานเกี่ยวกับศาลในทวีปเอเชียและยุโรป รวมทั้งให้ดูเรื่องศาลคดีเด็กและเยาวชนจึงถือเป็นการเรียนรู้และรับเอากรอบแนวคิดหรือกระบวนทัศน์เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยเป็นครั้งแรก โดยเมื่อ กลับมาแล้วผู้ที่ไปศึกษาดูงานได้ถ่ายทอดแนวคิดหรือที่ ได้รับมาในครั้งนั้น ในรูปของรายงานการศึกษาดูงานเสนอต่อกระทรวงยุติธรรม

ต่อมาได้มีบันทึกของประธานศาลฎีกา รายงานทำความเข้าใจเรื่องศาลคดีเด็กและเยาวชน ในประเทศต่าง ๆ ตลอดจนสถานการณ์ในประเทศไทยหากจะจัดตั้งศาลคดี เด็กและเยาวชน หากจะจัดตั้งศาลคดีและเยาวชน เสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม แต่เรื่องนี้ต้องระงับไว้ เนื่องจากเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ.2493 ได้มีการรื้อฟื้นเรื่องการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นอีกครั้ง ในสมัยจอมพล ป . พิบูลสงคราม โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้จัดส่งคณะผู้พิพากษาไปดูงานศาลคดีเด็กและเยาวชนที่ยุโรปและสหรัฐอเมริกาอีกรุ่นหนึ่ง จึงเป็นการเรียนรู้และรับเอากรอบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน และการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่มีรากฐานมาจากปรัชญาแนวคิด ทฤษฎีของประเทศตะวันตกมาสู่ประเทศไทย จากนั้นกระทรวงยุติธรรมได้เสนอคณะรัฐมนตรีให้พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการอบรมและสงเคราะห์ และได้มีการจัดตั้งศาลเด็กและเยาวชนขึ้น และได้มีการวางแนวการจัดตั้งศาล และเยาวชนเป็นศาลอาญาปนศาลแพ่ง โดยนำเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็กและ เยาวชนที่กระทำผิด ในทางอาญาและในทางแพ่งเกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครองเท่านั้น

ต่อมาได้มีการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 ต่อมาคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติ ได้

ประกาศใช้เป็นกฎหมาย (ราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2494) ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งกำหนดให้จัดตั้ง “ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง” ขึ้นในจังหวัดภายใน 180 วัน นับแต่วันบังคับใช้พระราชบัญญัติ และจัดให้มีหน่วยงานสำหรับตรวจพิเคราะห์ ฝึกอบรม และสงเคราะห์เด็ก เรียกว่า “สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง” โดยประสงค์จะให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางเป็นเครื่องมือของศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนทุกระยะ

การคุ้มครองสิทธิของเด็กตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นบัญญัติเกี่ยวกับ วิธีการที่นำมาใช้สำหรับเด็กซึ่งการปฏิบัตินั้นมีวิธีการที่แตกต่างกันโดยคำนึงถึงอายุเป็นหลัก

1) เด็กอายุไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเด็กนั้น ไม่ต้องรับโทษ (มาตรา 73) บทบัญญัติในมาตรานี้แสดงให้เห็นว่า เด็กอายุไม่เกินสิบปีได้รับการสันนิษฐาน ว่าไม่มีความสามารถในการกระทำความผิดอาญา หมายถึง เด็กนั้น ไม่อาจมีความสามารถในการกระทำความผิดอาญาได้ จึงห้ามเด็ดขาดมิให้ลงโทษอาญาแก่เด็ก แต่ยิ่งถือว่าการกระทำของเด็กก็ยังเป็นความผิดอยู่เพียงแต่กฎหมายกำหนดให้ไม่ต้องรับโทษเท่านั้น

2) เด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่ เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ศาลอาจดำเนินการวางข้อกำหนดและเงื่อนไขต่าง ๆ ประกอบด้วยตามที่เห็นสมควร (มาตรา 74) โดยทั่วไปยังคงถือว่าไม่มีความสามารถในการกระทำความผิดอาญา แต่ในความคิดสมัยใหม่จะมีการระบุนอายุในการกระทำความผิดตามลักษณะความผิดไม่สันนิษฐานให้เป็นคุณทั้งหมด ตามกฎหมายอาญาไทยจะลงโทษเด็กนั้นไม่ได้ แต่ศาลอาจใช้วิธีการสำหรับเด็กเพื่อแก้ไขปรับปรุงตัวเด็กได้

3) บุคคลอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ ฝิดชอบและสิ่งอื่นที่พึงเกี่ยวข้องกับผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรลงโทษหรือไม่ ถ้าไม่ควรก็จัดการตามมาตรา 74 ถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษลงกึ่งหนึ่ง (มาตรา 75) ศาลจะต้องพิจารณาว่าจะควรลงโทษแก่เด็กหรือไม่ ทั้งนี้ศาลจะต้องคำนึงว่าเด็ก นั้นย่อมมีความเจริญของมันสมองและร่างกายติดกับผู้ใหญ่และมีลักษณะกระทำผิดได้ง่าย การกระทำผิดของเด็กจึงมีลักษณะเป็น โรคซึ่งควรจะได้รับการเยียวยารักษาให้หาย และศาลต้องคำนึงถึงความยุติธรรมด้วย

4) ผู้ใดอายุตั้งแต่สิบแปดปีแต่ไม่เกินยี่สิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดมาตราส่วนโทษลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้ (มาตรา 76) โดยทั่วไปแล้วจะถือว่า ผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีมีความรับผิดชอบเป็นผู้ใหญ่ได้แล้ว แต่อาจไม่จริงเสมอไป

เนื่องจากมีกรณีไม่น้อยที่บุคคลอายุกว่าสิบเจ็ดปี แต่มีความรู้สึกลึกซึ้งชอบยังไม่เต็มที่ เพราะมันสมองยังเจริญเติบโตช้า ถ้าศาลจะลงโทษก็อาจไม่เหมาะสม มาตรฐานจึงเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจที่จะลดมาตราส่วนโทษลงหนึ่งในสามหรือไม่เกินกึ่งหนึ่งได้

การที่ประเทศไทยได้ลงนามรับรองในอนุสัญญาสิทธิเด็กตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ส่งผลให้ประเทศไทยต้องบัญญัติกฎหมายที่ให้ความเหมาะสมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนเป็นการเฉพาะเพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ จนกระทั่งในปัจจุบันประเทศไทยก็ได้มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่รวมทั้งพัฒนาแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายที่มีอยู่เดิมนั้นให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 กำหนดวิธีการพิเศษที่นำมาใช้แก่เด็กที่กระทำผิด โดยเน้นให้ได้รับการสงเคราะห์ เยียวยาและแก้ไขแทนที่จะลงโทษจำคุก อีกทั้งการให้การศึกษอบรมและฝึกฝนอาชีพเพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตที่ดีงามต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

การศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางเอกสารทำให้พบข้อสังเกตที่น่าสนใจประการหนึ่งว่าในอดีตก่อนการกำเนิดขึ้นของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมนั้น การบังคับใช้กฎหมายอาญามีลักษณะคลุมเครือไม่แน่นอน และมีช่องว่างในทางปฏิบัติหลายประการ ซึ่งทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการลงโทษทางอาญา ทั้งนี้ เห็นได้จากการเปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาหรือผู้มีอำนาจซึ่งส่วนเสนอใหญ่เป็นพระหรือบาทหลวงสามารถใช้ดุลพินิจในการตีความและบังคับใช้กฎหมายโดยปราศจากขอบเขตหรือข้อจำกัดที่ชัดเจน ด้วยเหตุนี้ การใช้และการตีความกฎหมายจึงขึ้นอยู่กับความคิดเห็นส่วนตัวเป็นสำคัญ ทำให้เกิดความลำเอียงและความไม่เป็นธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดี และนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายอาญาที่มีลักษณะของ “การใช้สองมาตรฐาน” (Double standards) อันส่งผลให้ในการกระทำผิดเดียวกัน จะพบว่าชนชั้นต่ำในสังคมมักจะได้รับโทษที่หนักกว่าชนชั้นกลาง และชนชั้นสูง นอกจากนี้ การแสดงความคิดเห็นงานเขียน และการแสดงออกใดก็ตามที่ขัดต่อหลักปฏิบัติหรือคำสอนของศาสนา จะถูกถือว่าขัดต่อพระเจ้า และถูกตราหน้าว่าพวกเขา ตาน พ่อมด หมอผี ซึ่งนำไปสู่การลงโทษอย่างรุนแรง ทารุณและ โหดร้าย ด้วยการทรมานในรูปแบบต่าง ๆ เนื่องจาก เป็นยุคที่ศาสนาอิสลามมีอิทธิพลในการปกครองอย่างมาก อนึ่ง แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำผิดในยุคแรกนี้มี 2 แนวคิด คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับจิตวิญญาณ (Spiritual approach)

แนวคิดเกี่ยวกับจิตวิญญาณ (Spiritual approach) เป็นแนวคิดที่โทมัส อากวินัส (Thoms Aquinas, 1225-1274) ได้นำเสนอไว้ก่อนการรับกำเนิดขึ้นของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมถึง 500 ปี โดยอิงความเชื่อทางศาสนา ทั้งนี้แนวคิดหลักที่สำคัญ คือ ความเชื่อว่า พระเจ้าได้มอบกฎหมายธรรมชาติ (nature law) ให้กับมนุษย์ เพื่อให้ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในพระเจ้าได้กระทำแต่ความดีและละเว้นการกระทำความชั่วซึ่งกฎหมายอาญาได้ถือกำเนิดขึ้นเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการยืนยันกฎธรรมชาตินั้นเอง ด้วยเหตุนี้จึงต้องถือว่าผู้ที่ประกอบอาชญากรรม ซึ่งเป็นผู้ที่กระทำการอันละเมิดต่อกฎหมายธรรมชาติ และเมื่อการก่ออาชญากรรมถูกมองว่าเป็นการกระทำบาป ดังนั้น ในกระบวนการยุติธรรมจึงมอบหมายให้รัฐ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการรักษาศีลธรรมอันดีเป็นผู้ลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยวิธีการลงโทษที่โหดร้ายรุนแรง

2. แนวคิดเกี่ยวกับกฎธรรมชาติ (Naturalistic approach)

โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes, 1588-1678) เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับความเห็นแก่ตัว ทำให้มนุษย์มีนิสัยโดยธรรมชาติ คือ การมุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าการเอาใจใส่ต่อความเดือดร้อนของผู้อื่น ด้วยเหตุนี้ มนุษย์จึงไม่สนใจว่าการกระทำของตนจะส่งผลกระทบต่อผู้อื่นเป็นความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือสังคมหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ เมื่อมนุษย์ได้เข้าใจและตระหนักถึงผลเสียของธรรมชาติในข้อนี้ จึงพร้อมใจกันมอบอำนาจในส่วนของตนให้แก่รัฐ เพื่อให้รัฐทำหน้าที่ในการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมแทน ซึ่งการมอบอำนาจดังกล่าวเป็นการทำสัญญาร่วมกันระหว่างผู้ที่อาศัยอยู่ในสังคม หรือระหว่างประชาชนกับรัฐ จึงเรียกสัญญานี้ว่า “สัญญาประชาคม” ทั้งนี้ แนวคิดนี้ยังได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียง เช่น จอห์น ล็อก (John Locke, 1632-1704) มอนเตสกีว (Montesquien, 1689-1755) วอลแตร์ (Voltaire, 1694-1778) และ จังจาร์กส์ รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau, 1712- 1778) การลงโทษอย่างรุนแรงและปราศจากกฎเกณฑ์ที่แน่นอนเริ่มได้รับการต่อต้านจากนักคิดและนักปราชญ์ในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยสามารถอธิบายถึงวิวัฒนาการทางความคิด ทฤษฎี และหลักปรัชญาที่น่าสนใจ รวมถึงสาเหตุในการกระทำผิดโดยเฉพาะกรณีผู้กระทำความผิดเป็นเด็กและเยาวชน

ปรัชญาและแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญา

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาถึงปรัชญาและแนวคิดที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดโทษและวิธีการลงโทษ ซึ่งมีสาระสำคัญที่เน้นไปที่การศึกษาถึงวิธีคิดและเหตุผลของนักคิดต่าง ๆ ใน

รายละเอียดที่เพิ่มเติมจากการศึกษา เพียงความหมายของทัศนวิทยาในบทที่ผ่านมา ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเนื้อหาในส่วนนี้แยกออกเป็น 2 หัวข้อดังนี้

หลักปรัชญาที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการลงโทษ

ปรัชญาสำคัญ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับแนวคิดในการลงโทษทางอาญาจาก ยุคสมัยแรกไปสู่การกำเนิดของสำนักคิดต่าง ๆ โดยเฉพาะการ ถือกำเนิดขึ้นของสำนักอาชญาวิทยา ดั้งเดิม ได้แก่

1. ปรัชญาสัญญาประชาคม

หลักปรัชญาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐาน ความเชื่อที่ว่า บุคคลมีความผูกพันกับสังคมอย่างไม่อาจแยกจากกันได้ ดังนั้น สังคมจึงมีหน้าที่รับผิดชอบต่อกันในสังคม ในขณะที่เดียวกัน บุคคลก็มีหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้ จะเห็นได้ว่าการที่บุคคลยินยอมสละสิทธิเสรีภาพส่วนตัวเท่าที่จำเป็น ให้กับรัฐ โดยการยอมตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย การลงโทษจึงควรใช้ให้ได้สัดส่วนกับความหนักเบาของฐานความผิด และใช้เพียงเพื่อป้องกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการละเมิดของผู้กระทำผิดเป็นสำคัญ ปรัชญาจึงเป็นหลักการพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อฝ่ายนิติบัญญัติในการร่างกฎหมาย โดยต้องคำนึงถึงการคุ้มครองประโยชน์สูงสุดของสาธารณชนให้มากที่สุด

2. ปรัชญาประโยชน์นิยม

ปรัชญาเชื่อว่า การมุ่งแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเอง (Profit-seeking) เป็นธรรมชาติของ มนุษย์ และมนุษย์มีเจตจำนงอิสระ (Free-will) ในการที่จะเลือกที่จะทำหรือไม่ทำอะไรก็ได้ โดยการชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์ที่จะได้รับกับความเจ็บปวด (Seek pleasure avoid pain) ที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่กำหนดความผิดและบทลงโทษที่ชัดเจนแน่นอน โดยไม่เปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจในการตัดสินการลงโทษ เนื่องจากนักปรัชญาตามแนวคิดนี้เชื่อว่า ทุกคนต้องตกอยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ กล่าวคือ ต้องไม่คำนึงถึงเพศ อายุ วัย ระดับสติปัญญา หรือข้อแตกต่างอื่นใดในระหว่างบุคคล ฉะนั้นตามหลักปรัชญาประโยชน์นิยมนี้ ศาลจึงมีหน้าที่เพียงพิจารณาว่า บุคคลนั้นได้กระทำผิดจริงหรือไม่เท่านั้น ดังนั้น กฎหมายจึงต้องมีความเข้มงวดเคร่งครัด แน่นนอน และปราศจากอคติและหากพบว่าเป็นการกระทำผิดซ้ำ ต้องลงโทษหนักขึ้น เพื่อให้ผู้กระทำความผิดซ้ำเกิดความเข็ดหลาบ ทั้งนี้โดยมิต้องคำนึงถึงความงามแตกต่างของผู้กระทำผิด

3. ปรัชญาสุขนิยม

ปรัชญานี้เป็นแนวคิดพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับอย่างทั่วไปจากนักคิดในสำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิม โดยมีแนวคิดที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีเจตจำนงอิสระ สามารถเลือกจะทำหรือไม่ทำอะไรก็ได้ ซึ่งการเลือกเกิดจากการชั่งน้ำหนักระหว่างความสุข (ผลที่จะได้รับ) กับความเจ็บปวด (โทษที่กำหมายระบุไว้) ดังนั้น เมื่อมีการคิดด้วยเหตุผลและไตร่ตรองถึงผลดีและผลเสียแล้ว จึงจำเป็นที่จะต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนและยอมรับการลงโทษจากรัฐในฐานะที่ได้รับการมอบหมายอำนาจจากสมาชิกในสังคม ทั้งนี้ นักปรัชญาสุขนิยมมองว่า การลงโทษที่มีอัตราส่วนเหมาะสมระหว่าง “ความสูญเสีย” และ “ความรุนแรงของอาชญากรรม” เป็นวิธีการข่มขู่และยับยั้งไม่ให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งล่วงละเมิดต่อประโยชน์ของผู้อื่น โดยการลงโทษต้องมีความชัดเจน แน่นนอน เป็นธรรม และไม่มีการเลือกปฏิบัติไม่ว่าด้วยสาเหตุใด นอกจากนี้ นักปรัชญาสุขนิยมยังเชื่อว่า แนวคิดนี้สามารถอธิบายถึงการเกิดขึ้นของอาชญากรรมได้ และอาจเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอาชญากรรมในแต่ละประเภทด้วย

โดยสรุป จะเห็นได้ว่าจากปรัชญาพื้นฐานดังกล่าวได้ความคิดที่สำคัญในสำนักต่าง ๆ ซึ่งสามารถแยกอธิบายได้ดังนี้

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

ในทางวิชาการนั้นมีทฤษฎีทางอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนหลายทฤษฎี ซึ่งนักทฤษฎีที่สนใจศึกษาถึงสาเหตุในการกระทำความผิดต่างตระหนักดีว่าทฤษฎีเป็นเรื่องของการคิดแบบวิทยาศาสตร์ซึ่งหมายถึง ต้องมีการตั้งสมมติฐานและทำการทดสอบข้อสงสัยนั้นจนกระทั่งได้คำตอบ ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยจนเกิดเป็นทฤษฎีนั้นย่อมมีความเหมาะสมตามยุคสมัยนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้ ทฤษฎีในแต่ละเรื่องจึงเป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ รวมไปถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นเรื่องของพฤติกรรมของมนุษย์ที่อยู่ในสังคมด้วย ดังนั้น เมื่อมนุษย์และสังคมต่างไม่อยู่นิ่ง จึงมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลาซึ่งการเปลี่ยนแปลงก็ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพทางสังคมโดยรวม หรือความเป็นไปของสังคมโลกสถานการณ์เศรษฐกิจและการเมือง เป็นต้น ฉะนั้น การพิจารณาว่าทฤษฎีใดมีความเหมาะสมในการนำมาอธิบายถึงสาเหตุในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจึงอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย เมื่อเป็นเช่นนี้ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิวัฒนาการของทฤษฎีต่าง ๆ ก่อนที่จะนำทฤษฎีเหล่านั้นมาวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรม ย่อมจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น (มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, 2551, หน้า 44)

ดังนั้น จึงใคร่นำเสนอทฤษฎีต่าง ๆ ที่อาจนำไปวิเคราะห์ประกอบการอธิบายถึงสาเหตุในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้ โดยเรียงตามลำดับจากทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานทั่วไป จนกระทั่งถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุในการกระทำผิดในกรณีทั่วไป

ในการกระทำผิดทางอาญา นักวิชาการเชื่อว่าสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ ทั้งนี้ทฤษฎีที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับพฤติกรรมอาชญากรอาจแบ่งได้เป็น 6 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวกับการแสดงเจตจำนงในการเลือก (Choice theory) ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีที่สำคัญ 4 ทฤษฎี คือ

(1) ทฤษฎีเจตจำนงอิสระ (Free will theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า มนุษย์โดยธรรมชาติเป็นผู้ที่มีเหตุผล (Rational) แต่ในขณะเดียวกันก็ยึดถือประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง (Utilitarian) นอกจากนี้ยังมีความยึดมั่นในเรื่องสุขนิยม (Hedonistic) ด้วย ดังนั้น เมื่อมนุษย์มีเหตุผล มนุษย์จึงมีเจตจำนงอิสระ (Free will) ในการตัดสินใจเลือกที่จะทำหรือไม่ทำสิ่งใดก็ได้ ด้วยเหตุนี้ การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งของมนุษย์จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยที่ชี้ให้เห็นระหว่างความสุขหรือประโยชน์ที่จะได้รับกับความทุกข์หรือผลร้ายที่จะตามมา ซึ่งโดยหลักทั่วไปแล้วมนุษย์ทุกคนย่อมประสงค์ที่จะแสวงหาความสุข และหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด (Seek pleasure, avoid pain) ดังนั้น การกำหนดโทษที่เหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำลงไป (Let the punishment fit the crime) ย่อมมีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจกระทำผิดอย่างชัดเจน กล่าวคือ ถ้าโทษที่ลงน้อยเกินไป อาจส่งผลให้มนุษย์ไม่เกรงกลัวและเลือกที่จะกระทำผิดนั้น ในทางตรงข้าม ถ้าโทษมีความเด็ดขาดรุนแรงอาจส่งผลให้มนุษย์ยับยั้งในการลงมือกระทำผิดได้

(2) ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational choice theory) ทฤษฎีนี้ได้แตกแขนงมาจากทฤษฎีเจตจำนงอิสระของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมโดยทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผลวางอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า “อาชญากรเป็นผู้ที่รู้จักใช้เหตุผล” ทั้งนี้ อาชญากรจะประเมินความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นด้วยการพิจารณาไตร่ตรอง และทำการชั่งน้ำหนักระหว่างเหตุผลส่วนตัว เช่น ความยาก การแก้แค้น ความต้องการ ความโกรธ ความหึงหวง ความคับแค้น เป็นต้น กับการได้มาซึ่งผลประโยชน์และผลที่ตามมาจากการประกอบอาชญากรรมมีมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ ด้วยเหตุนี้ มนุษย์จึงใช้การเลือกอย่างมีเหตุผลโดยการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงในความเสี่ยงที่จะเกิดกับตนเองเป็นที่ตั้ง

(3) ทฤษฎีกิจวัตรประจำวัน (Routine activities theory) ทฤษฎีนี้วางอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผลโดยมีความเชื่อว่าการเพิ่มคนดูแล (Guardian) จะลดเป้าประสงค์หรือเป้าหมายในการก่ออาชญากรรมได้ในขณะเดียวกันจะลดสถิติของผู้กระทำผิดลงด้วย และในทางกลับกัน ถ้าลดจำนวนคนดูแล สถิติอาชญากรรมก็จะสูงขึ้น เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากทฤษฎีกิจวัตรประจำวันมองว่า อาชญากรสามารถเลือกวางแผนในการประกอบอาชญากรรมได้โดยผ่านการสังเกตจากกิจกรรมประจำวันของผู้ที่เป็นเป้าหมายในการกระทำผิด และเมื่อได้ทำการชั่งน้ำหนักโดยการเลือกอย่างมีเหตุผลแล้วว่ามีความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายแก่ตนเองได้น้อย ก็จะตัดสินใจลงมือกระทำความผิดต่อไป

(4) ทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence theory) โดยแนวคิดนี้มองว่า วัตถุประสงค์หลักของกฎหมายและระบบยุติธรรมมีไว้เพื่อการข่มขู่ (Threat) ไม่ว่าจะเป็นการข่มขู่ยับยั้งทั่วไป (General deterrence) หรือการข่มขู่ยับยั้งเฉพาะราย (Specific deterrence) การข่มขู่เฉพาะรายโดยบังคับใช้ต่อตัวผู้กระทำความผิดโดยตรง ซึ่งผลจากแนวคิดนี้ ทำให้นักทฤษฎีในแนวทางนี้เชื่อว่าบุคคลจะไม่เลือกที่จะกระทำความผิดหากมีกฎหมายที่ลงโทษอย่างเด็ดขาดและเหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำลง

2. กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวกับอุปนิสัย (Trait theories)

ในกลุ่มนี้มีนักคิดที่สำคัญคือ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud, 1856-1938) ซึ่งได้อธิบายถึงสาเหตุของอาชญากรรมโดยนำเอาการศึกษาด้านจิตวิทยาวิเคราะห์และอธิบายสาเหตุต่าง ๆ โดยอาศัยหลักจิตวิทยา (Psychology) และจิตเวชศาสตร์ (Psychiatry) เป็นหลักปรัชญาในการรักษา (Treatment) และการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) ผู้กระทำผิด โดยฟรอยด์ เชื่อว่า ความก้าวร้าวกับความรุนแรงเป็นสัญชาตญาณดิบของมนุษย์ โดยจะแสดงออกเมื่อเกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงในตัวผู้กระทำความผิดเอง ทั้งนี้ ทฤษฎีทางจิตวิทยาตามแนวคิดนี้มี 7 ทฤษฎี คือ

1) ทฤษฎีบุคลิกภาพ (Freudian theory of personality)

การศึกษาของฟรอยด์มุ่งความสนใจไปที่เรื่อง “การพัฒนาของบุคลิกภาพ ” ทั้งนี้แนวคิดเรื่องโครงสร้างของบุคลิกภาพประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

(1) อิด (Id) หมายถึง ส่วนหนึ่งของจิตใจสำนึกอันเป็นรากเหง้าของการทำตามอำเภอใจ หรือสัญชาตญาณดิบ

(2) อีโก้ (Ego) หมายถึง อัตรหรือความถือตนเป็นที่ตั้ง เป็นส่วนที่สามารถเตือนถึงความเป็นจริง (Reality principle) ซึ่งอีโก้ไม่ได้มีมาแต่กำเนิด แต่ได้รับการพัฒนาในภายหลัง และ

(3) ซูเปอร์อีโก้ (Superego) หมายถึง ส่วนของจิตที่อยู่เหนืออัตรเป็นหลักการลงโทษและประเมินผลการกระทำหรือความประพฤติว่าผิดศีลธรรมหรือไม่ผิด ซึ่งตามแนวคิดของฟรอยด์ อีโก้จะอยู่กึ่งกลางระหว่างความขัดแย้งของสัญชาตญาณดิบ (Id) และการควบคุมห้ามปรามของซูเปอร์อีโก้ ซึ่งโดยทั่วไปอีโก้พยายามที่จะประนีประนอมทั้งสองฝ่าย โดยปรุ่งแต่งความต้องการของอิดให้เข้ากับสภาพที่ซูเปอร์อีโก้ยอมรับได้ ซึ่งกระบวนการนี้เรียกว่า “การกลั่นกรอง” (Sublimation) และเมื่อใดที่อีโก้ไม่สามารถประนีประนอมระหว่างอิดกับซูเปอร์อีโก้ได้ก็จะเกิดความขัดแย้งขึ้นซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้เสมอ ซึ่งถ้าซูเปอร์อีโก้เข้มแข็งกว่าอิด บุคคลก็จะไม่กระทำตามใจปรารถนาอันเป็นสัญชาตญาณดิบนั้น แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าอิดมีความเข้มข้นมากกว่าซูเปอร์อีโก้บุคคลจะประพฤติตามใจของตนเองโดยไม่คำนึงถึงกฎเกณฑ์ใด ๆ ของสังคมหรือกล่าวอีกในหนึ่งคือ การประกอบอาชญากรรมจะเกิดขึ้นทันที ถ้าอิดมีอิทธิพลเหนือซูเปอร์อีโก้

2) ทฤษฎีปัญหาทางอารมณ์ (Emotional problem theories) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การประกอบอาชญากรรมเกิดจากปัญหาที่เกิดขึ้นทุกวันจนทำให้อาชญากรทนไม่ไหว ทั้งนี้ ปัญหาทางอารมณ์อาจเกิดจากวิกฤตต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน การทำงาน ความเจ็บปวด หรืออื่น ๆ ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้กระทำผิดไม่สามารถดำเนินชีวิตเฉกเช่นคนปกติได้ เนื่องจากขาดทักษะในการควบคุมอารมณ์และแก้ปัญหาอย่างมีสติรวมถึงขาดประสบการณ์และทักษะในการจัดการกับปัญหาอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทำให้ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจโดยการเลือกที่จะกระทำผิดเพื่อหวังที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว

3) ทฤษฎีจิตผิดปกติ (Mental disorder theories) ความผิดปกติของจิตตามทฤษฎีนี้มี 2 รูปแบบ คือ

(1) จิตผิดปกติจากสมองผิดปกติ (Organic disorder) ซึ่งเป็นเกี่ยวกับสรีรวิทยาโดยตรง เช่น สมองผิดปกติจากการได้รับบาดเจ็บที่ศีรษะทำให้สมองไม่รับรู้ สมองเสื่อมจากวัยชรา และโรคพาร์กินสัน (Parkinson's disease) เป็นต้น และ

(2) จิตผิดปกติจากระบบการทำงานของสมองผิดปกติ (Functional disorder) ซึ่งหมายถึง ระบบประสาทการรับรู้ (Cognitive) การเข้าใจ (Perceptual) และความจำ (Memory) ไม่ได้ทำหน้าที่อย่างที่ควรจะเป็น ทำให้เกิดอาการประสาทหลอน (Psychosis) วิตกกังวล (Neurosis) เป็น

ต้น ด้วยเหตุนี้ ตามแนวคิดในทฤษฎีนี้จึงเชื่อว่า ความผิดปกติของบุคลิกภาพดังกล่าวจะส่งผลไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมต่อการกระทำความผิดของอาชญากร

4) ทฤษฎีการเป็นปรปักษ์ต่อสังคม (Sociopathy theory) ฮาร์วีย์ เคล็กเลีย (Hervey Cleckley) เป็นผู้นำเสนอแนวคิดว่า บุคลิกภาพที่เป็นปรปักษ์ต่อสังคมถือว่าเป็นความเจ็บป่วยที่รุนแรงอย่างหนึ่ง ซึ่งแม้ว่าการเป็นปรปักษ์ต่อสังคมจะมีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน หากแต่อาชญากรจะแสดงบุคลิกภาพดังกล่าวให้เห็น ได้อย่างชัดกว่าคนทั่วไป เช่น เป็นคนที่เห็นแก่ตัวอย่างมาก (Egocentricity) โดยเอาตัวเองเป็นศูนย์กลางของทุกสิ่งทุกอย่าง หรือเป็นคนที่ไม่รักกันโดย (Asocial behavior) จนถึงขนาดไม่สนใจบรรทัดฐานใด ๆ ของสังคม หรือไม่เป็นมิตรกับใคร (Hostility) และเป็นศัตรูกับคนทั่วไปโดยปราศจากเหตุผลอันสมควรหรือเป็นคนขาดความรับผิดชอบ (Lack of responsibility) มองว่าไม่ใช่หน้าที่ของตัวเองหรือไม่ใช่ภาระที่ตัวเองต้องทำ เป็นต้น ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องมีลักษณะอาการทุกข้อจึงเป็นโรคปรปักษ์ต่อสังคม ซึ่งทฤษฎีนี้เชื่อการมีบุคลิกภาพอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเด่นชัด อาจส่งผลให้ผู้นั้นมีพฤติกรรมเป็นอาชญากรได้

5) ทฤษฎีรูปแบบการคิด (Thinking pattern theory) โยเชลสันและแซมมิโนว (Yochelson & Samenow) เชื่อว่าผู้ที่เป็นอาชญากรมักมีรูปแบบการคิดที่แตกต่างจากคนทั่วไป ซึ่งรูปแบบการคิดดังกล่าวอาจแสดงในลักษณะดังต่อไปนี้ เช่น ชอบจินตนาการถึงชัยชนะอำนาจและการควบคุม หรือชอบคิดหมกมุ่นเกี่ยวกับความตายหรือมักกล่าวว่าคนอื่นจะมองไม่เห็นคุณค่าของตนเอง หรือมีความคิดว่าตนเองดีกว่าคนอื่นเสมอหรือไม่มีความคิดที่จะใส่ใจว่าการกระทำของตนเองจะทำให้เกิดความเสียหายอย่างไรต่อผู้อื่น เป็นต้น ทั้งนี้ โยเชลสัน และแซมมิโนว เสนอว่าการที่อาชญากรไม่เข้าใจหรือไม่สนใจว่าคนทั่วไปคิดกันอย่างไร จึงทำให้อาชญากรมักตัดสินใจผิด ๆ อยู่เสมอ จึงควรแก้ปัญหาโดยการนำอาชญากรเหล่านี้มารับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการคิดอย่างใกล้ชิด (Intensive) ซึ่งอาจใช้ระยะเวลาที่นานพอสมควร แต่การดำเนินการดังกล่าวจะทำให้อาชญากรในกลุ่มนี้สามารถพัฒนาการคิดและกลับคืนสู่สังคมได้ในที่สุด

6) ทฤษฎีการโยนความผิด (Theory of imitation) ผู้นำความคิดในทฤษฎีนี้ ได้แก่ เดวิด แมตซา (David Matza) และเกรแฮม ซีเกส (Gresham Sykes) ซึ่งเชื่อว่าผู้กระทำผิดมักโยนความรับผิดชอบต่อการกระทำให้กับคนอื่น โดยพยายามทำให้การกระทำของเขาดูเสมือนถูกต้องและมีเหตุผล ทั้งนี้ เทคนิคในการโยนความรับผิดชอบ อาจกระทำโดยการ ปฏิเสธความรับผิดชอบ ปฏิเสธความเสียหาย รวมไปถึง การปฏิเสธความรับผิดชอบและประณามผู้อื่นว่าเป็นต้นเหตุในการกระทำ ความผิดของตน เป็นต้น ซึ่งทฤษฎีนี้เชื่อว่าวิธีคิดที่เข้าข้างตัวเองเช่นนี้ มักปรากฏอยู่ในผู้มีแนวโน้มที่จะเป็นอาชญากรในอนาคตต่อไป

7) ทฤษฎีการเลียนแบบ (Theory of imitation) กาเบรียล ทาร์ต (Jean Gabriel Tarde, 1843-1904) นักอาชญาวิทยาได้เสนอแนวคิดด้านจิตวิทยาเกี่ยวกับการเลียนแบบ โดยเชื่อว่ามีกฎของการเลียนแบบที่กลายเป็นอาชญากรรมอยู่ 3 ประการด้วยกัน คือ

- (1) การเลียนแบบพฤติกรรมระหว่างผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน
- (2) การเลียนแบบจากผู้ที่มีสถานะเหนือกว่าตน เช่น เด็กจะเลียนแบบผู้ใหญ่คนชั้นต่ำจะเลียนแบบชนชั้นกลาง ส่วนคนชั้นกลางจะเลียนแบบชนชั้นสูง เป็นต้น และ
- (3) การเลียนแบบพฤติกรรมใหม่ตาม “กฎของการแทรกแทน” (Law of insertion) ของทาร์ต เช่น เดิมมีพฤติกรรมลักเล็กขโมยน้อย ต่อมาถูกจับได้และติดคุกเมื่อพ้นโทษออกมาจะไปปล้นแทน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่หนักกว่าเดิม เป็นต้น ทั้งนี้ ทาร์ตเชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมนั้นจะมีผลทำให้บุคคลสามารถเลียนแบบพฤติกรรมกันได้ ตัวอย่างเช่น การกลุ่มเลียนแบบในภาพยนตร์ โทรทัศน์ หรือสื่อประเภทต่าง ๆ ซึ่งล้วนเป็นส่วนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมอาชญากรรมได้ทั้งสิ้น

3. กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม (Social structure theories)

นักคิดในกลุ่มนี้เชื่อว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ด้อยกว่าเป็นสาเหตุหลักของปัญหาอาชญากรรม เนื่องจากนักทฤษฎีเหล่านี้มองว่าสังคมในปัจจุบันมุ่งเน้นในค่านิยมจึงส่งผลให้กลุ่มคนที่ประสบกับปัญหาเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจหรือกลุ่มคนที่เป็นผู้ด้อยโอกาส ในสังคม มีโอกาสประกอบอาชญากรรมสูงกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้ เพื่อต้องการขยับฐานะของตนให้ทัดเทียมกับคนอื่น ๆ ในสังคม นอกจากนี้ กลุ่มนักทฤษฎีโครงสร้างทางสังคมได้แบ่งคนในสังคมออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มชนชั้นสูง กลุ่มชนชั้นกลาง และกลุ่มชนชั้นล่าง โดยกลุ่มชนชั้นล่างจะเป็นกลุ่มที่มีโอกาสประกอบอาชญากรรมมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มชนชั้นกลางและกลุ่มชนชั้นสูงมีโอกาสประกอบอาชญากรรมน้อยกว่า อย่างไรก็ตาม

ข้อน่าสังเกตว่า สาเหตุในการกระทำผิดของคนทั้งสามกลุ่มนี้มีความแตกต่างกันโดยแปรผันไปตามโครงสร้างของสังคมกลุ่มชนชั้น ๆ กล่าวคือในกลุ่มคนชั้นต่ำมักก่ออาชญากรรมด้วยสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคม เช่น การลักเล็กขโมยน้อยเพราะความอดอยาก ในขณะที่กลุ่มชนชั้นกลางและชนชั้นสูงมักจะมีสาเหตุในการกระทำผิดที่ซับซ้อนกว่า เช่น กลุ่มอาชญากรรมคอปกขาว หรือกลุ่มอาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะกระทำผิดเพราะความไม่รู้จักพอ ไม่ใช่เพราะความอดอยาก อนึ่งนักทฤษฎีกลุ่มนี้สรุปว่าการอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่

เหมือนกันพลังสังคม (Socialforce)จะส่งผลให้สมาชิกในสังคมมีพฤติกรรมที่คล้ายตามกันมากที่สุด ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้เป็นพื้นฐานและส่วนหนึ่งของแนวคิดในทฤษฎีที่สำคัญ 3 ทฤษฎีคือ

1) ทฤษฎีความไร้ระเบียบ (Social disorganization theories) ภายใต้กรอบความคิดในทฤษฎีนี้ คลิฟฟอร์ด อาร์. ชอว์ และเฮนรี แม็กเคย์ (Clifford R.Shaw & Henry Mckay) เชื่อว่า สังคมที่ไร้ระเบียบมีความสัมพันธ์โดยตรงกับสถิติของการเกิดอาชญากรรม โดยมีข้อสรุปจากงานวิจัยที่ ย่าสนใจหลายประการ เช่น ชุมชนที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่มั่นคง หรือไม่มีบรรทัดฐาน และค่านิยมทางสังคมที่แน่นอน หรือ มีค่านิยมที่แข่งขัน ชิงดีชิงเด่น หรือมีกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมมาก มักจะมีอัตราการทำผิดสูง เป็นต้น

2) ทฤษฎีความกดดัน (Strain theory) นักทฤษฎีความกดดันเชื่อว่า อาชญากรรมเป็นผลโดยตรงจากการที่ชนชั้นล่างรู้สึกผิดหวัง และสิ้นหวังจากทุกสิ่งทุกอย่างที่ ถูกกำหนดโดยชนชั้นกลางและชั้นสูง จนเกิดความโกรธและเกลียดชังระบบสังคม อันนำไปสู่ภาวะที่เรียกว่า “สภาวะไร้กฎเกณฑ์” (Anomie หรือ Normlessness) ในกลุ่มคนชนชั้นล่าง ซึ่งอีมิล เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศส ได้อธิบายถึงทฤษฎีสภาวะไร้กฎเกณฑ์ (Theory of anomie) ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากสังคมชนบท (Folk society) ไปสู่สังคมสมัยใหม่ (Modern society) ทำให้เกิดผลกระทบต่อโครงสร้างสังคม

รวมทั้งเกิดความไม่เป็นระเบียบต่อสังคมด้วยซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้ชนชั้นล่างสูญเสียความศรัทธาในสถาบันหลัก อันได้แก่ สถาบันการปกครอง (รัฐ) ศาสนา สถาบันครอบครัว ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมา โรเบิร์ต เค. เมอร์ตัน (Robert K.Mertor) ผู้เขียนเรื่อง “โครงสร้างทางสังคมและสภาวะไร้กฎเกณฑ์” (Social Sture and Anomie) ได้ให้คำอธิบาย “Anomie” ของเดอร์ไคม์ในความหมายใหม่ โดยการอธิบายควบคู่กับคำว่า “พฤติกรรมเบี่ยงเบน” และสรุปว่า สังคมทุกสังคมมีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์หลัก (Oals) แต่สังคมไม่มีวิถีทาง (Means) ที่จะไปสู่วัตถุประสงค์นั้นให้กับทุกคนหรือกล่าวอีกในหนึ่งย่อหมายถึงสังคมมีหนทางให้เฉพาะคนบางกลุ่มเท่านั้น ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่คนในสังคมไม่สามารถใช้วิถีทางที่สังคมกำหนดหรือกระทำอย่างถูกต้องได้ คนเหล่านั้นก็จะนำวิถีทางที่มีขอบมาใช้ จึงนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างจุดมุ่งหมายและวิถีทางในการไปสู่จุดหมายนั้นอันส่งผลให้เกิดสภาวะไร้ระเบียบในสังคม

อนึ่ง นอกจากการอธิบายทฤษฎีสภาวะกดดันดังกล่าวมาแล้ว จากการศึกษาจะพบว่า โรเบิร์ต แอกนิว (Robert Agnew) นักอาชญาผู้คิดค้น “ทฤษฎีสภาวะกดดันทั่วไป” (General strain theory: GST) ได้อธิบายความกดดันของบุคคลในระดับจุลภาพหรือรายบุคคล เพื่อวิเคราะห์และทำความเข้าใจว่า เพราะเหตุใดผู้ที่ตกอยู่ในสภาวะถูกกดดันจึงมีความเครียดถึงขั้นลงมือประกอบ

อาชญากรรม ทั้งนี้ แอกนิว ได้นำเสนอปัจจัยที่เห็นว่าน่าจะเป็นต้นเหตุของความเครียดหลายประการ (Multiple sources of stress) เช่น

ความกดดันที่เกิดจากความผิดหวังและความสำเร็จที่ไม่ต่อเนื่องกัน ทำให้รู้ สึกว่าตัวเองค้อยกว่าผู้อื่น

ความกดดันที่เกิดจากการถอนแรงกระตุ้นทางบวก (Removal of positive stimuli) เช่น การสูญเสียคนรักทำให้คนกลุ่มนี้พยายามหาสิ่งทดแทนหรือบางครั้งอาจหาทางแก้แค้นกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสูญเสียที่ตนได้รับ

ความกดดันที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้นทางลบ (Negative stimuli) เช่น ผู้ที่ถูกประทุษร้ายหรือถูกทอดทิ้ง หรือเคยตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม มักจะแสดงออกหรือระบายความโกรธเหมือนกัน หรือหาทางออกโดยการติดยาเสพติด ติดยา มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ นักทฤษฎีในกลุ่มนี้จึงสรุปว่า อาชญากรมักเป็นผู้ที่มีความกดดันและไม่สามารถจัดการกับความกดดันนั้นได้อย่างถูกต้องเหมาะสมนั่นเอง

3) ทฤษฎีวิวัฒนาการของผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Cultural deviance theories)

นักทฤษฎีนี้เชื่อว่า ชนชั้นล่าง มีวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากชนชั้นกลาง โดยวอลเตอร์ มิลเลอร์ (Walter Miller) ได้ศึกษาการถ่ายทอดค่านิยมของการกระทำผิดในกลุ่มเด็กที่มาจากชนชั้นล่าง และได้ข้อสรุปว่า ชนชั้นล่างให้ความสำคัญกับการรวมตัวในลักษณะของแก๊งในเชิงบวก กล่าวคือ ชนชั้นนี้มองว่าผู้มีพฤติกรรมดังกล่าวเป็นคนที่มีความอดทนสูง เฉลียวฉลาด ตื่นตัวเสมอ รักอิสระเป็นเรื่องของโชคชะตา เป็นต้น

นอกจากนี้ อัลเบิร์ต โคลเซน (Albert Cohen) ผู้นำเสนอทฤษฎีวิวัฒนาการของเด็กกระทำผิด (Delinquent subculture theory) ได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ Delinquent Boy : the Culture of the Gang (เด็กกระทำผิด: วัฒนธรรมของแก๊ง) ในปี ค.ศ.1955 ว่า "... ความทะเยอทะยาน ความก้าวหน้า ความสำเร็จ และการศึกษา ซึ่งมีการอบรมสั่งสอนในกลุ่มชนชั้นกลางและชนชั้นล่าง มีความแตกต่างของค่านิยมที่ใช้อบรมอย่างเห็นได้ชัด ..." ส่งผลให้เด็กที่มาจากชนชั้นล่างต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับความยากลำบากในการปรับตัวในสังคมที่ต้องอยู่รวมกันกับชนชั้นอื่น ๆ ซึ่งแนวคิดนี้นำไปใช้ในการอธิบายถึงการเกิดอาชญากรรมในรั้วโรงเรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนักคิดสองท่านที่กล่าวมาแล้วยังพบว่า ริชาร์ด คอลเวิร์ดและลอร์ด โอลิน (Richard Colward & Lloyd Ohlin) ซึ่งทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การกระทำความผิดของเด็กและโอกาส" (Delinquency and opportunity) ได้กล่าวในทำนองเชิงสนับสนุนแนวคิดในทฤษฎีวิวัฒนาการของผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนว่า เด็กชนชั้นล่างต่างมีความฝืนถึงการประสบความสำเร็จ แต่ไม่มีสิทธิ์ที่จะเข้าถึงวิถีทางที่

ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เหมือนเด็กชนชั้นกลาง ดังนั้น โอกาสของเด็กชนชั้นล่างที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตจึงน้อยกว่าเด็กเหล่านี้จึงมีช่องว่าง (Gap) ระหว่างระดับของแรงบันดาลใจ (Aspiration) กับความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งผลที่ตามมาคือการกระทำความผิดหรือการก่ออาชญากรรมนั่นเอง

4. กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวกับกระบวนการทางสังคม (Social process theories)

นักทฤษฎีในกลุ่มนี้มีความคิดตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อว่า มนุษย์ได้รับการจัดเกลาจากสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน เพื่อนหรือที่ทำงาน ซึ่งถ้าความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวก มนุษย์ก็จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมเป็นอย่างดี แต่ในทางตรงกันข้ามหากความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบ มนุษย์ก็จะฝ่าฝืนกฎระเบียบและนำไปสู่การเป็นอาชญากรในที่สุด นอกจากนี้ นักทฤษฎีกระบวนการทางสังคมยังเชื่อว่า มนุษย์ไม่ว่าเชื้อชาติชนชั้นหรือศาสนาใดก็ตาม ต่างมีโอกาสที่จะเป็นอาชญากรได้ทั้งสิ้นเพียงแต่คนจนหรือคนชนชั้นล่างอาจมีโอกาสในการก่ออาชญากรรมสูงกว่าชนชั้นกลางและชนชั้นสูงที่มีครอบครัวอบอุ่น และไม่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม โอกาสในการเป็นผู้กระทำความผิดของคนสามกลุ่มนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปรสำคัญอย่างยิ่ง คือ “การขัดเกลาในสังคม” (Socialization) ดังนั้น จะได้เห็นว่าหากได้รับการเลี้ยงดูอบรม สั่งสอนไปในทางที่ดีแล้ว บุคคลไม่ว่าจะถูกจัดในชนชั้นใด ย่อมมีโอกาสในการกระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรมน้อยลงด้วย ด้วยเหตุนี้ ความสัมพันธ์ในครอบครัว (Family relations) จึงเป็นสิ่งสำคัญและมีบทบาทอย่างมากต่อพฤติกรรม นอกจากนี้ นักจิตวิทยายังเชื่อว่าเพื่อนมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกที่จะมีพฤติกรรมต่าง ๆ ในช่วงอายุของเด็กแต่ละช่วงอย่างยิ่ง ดังนั้น ความสัมพันธ์ของเพื่อน (Peer relations) จึงเป็นอีกประเด็นที่นักอาชญาวิทยาต้องให้ความสนใจ อนึ่ง ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์กระบวนการทางสังคมที่สำคัญมีอยู่ 3 ทฤษฎี คือ

1) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ซึ่งอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) เชื่อว่า มนุษย์ไม่ได้เกิดมาพร้อมกับความรุนแรง แต่ได้เรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวจากการสังเกตพฤติกรรมของคนอื่นที่อยู่แวดล้อมในสังคม โดยการเรียนรู้ผ่านเหตุการณ์ประจำวัน เช่น ลูกชายเห็นพ่อตบตีแม่ และแม่ยอมให้พ่อทำเช่นนั้น เมื่อโตขึ้นเด็กคนนี้จะกลายเป็นคนที่ชอบตบตีภรรยาของตน เป็นต้น ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้โดยการเลียนแบบพฤติกรรม (Behavior modeling) อย่างหนึ่ง

2) ทฤษฎีความสัมพันธ์ที่แตกต่าง (Differential association theory) นักคิดคนสำคัญ เอ็ดวิน เอช. ซัทเทอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland) ได้อธิบาย พฤติกรรมของกลุ่มอาชญากรอาชีพ (Career criminal) ว่า การกระทำความผิดของคนกลุ่มนี้เกิดจากการติดต่อสัมพันธ์กับคนที่เป็ อาชญากรอยู่ก่อน ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ทักษะ (Skills) ทักษะ (Attitudes) ค่านิยม (Values) ของผู้ เป็นอาชญากร และเกิดแรงจูงใจ (Motives) ในการกระทำความผิดในที่สุด ทั้งนี้ การคบค้าสมาคมที่ แตกต่างนี้จะส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจกระทำความผิดมากขึ้นเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับ ความถี่(Frequency) ระยะเวลา (Duration) และความเข้มข้นของความสัมพันธ์ (Intensity) ด้วย

3) กลุ่มทฤษฎีการควบคุมสังคม (Social control theories) กลุ่มทฤษฎีการควบคุมทาง สังคมเชื่อว่า มนุษย์โดยธรรมชาติ มีนิสัยที่เห็นแต่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง ดังนั้น โฮเวิร์ด แคล แลน ผู้คิดค้นทฤษฎีการเพิ่มคุณค่าในตัวเอง (Self-Enhancement theory) จึงอธิบายว่า บางครั้งการ กระทำผิดจึงเกิดจากความสนุก ความพึงพอใจของตัวเอง หรือเพียงเพื่อต้องการเพิ่มคุณค่าทาง ภาพลักษณ์ให้แก่ตนเอง (Self-image) และทำให้ทัศนคติด้านลบเกี่ยวกับตนเองลดลงเท่านั้น ยิ่งไป กว่านั้น เทรวิส เฮิร์สไช (Travis Hirschi) ซึ่งนำเสนอทฤษฎีการควบคุมทางสังคม และเป็นผู้เขียน หนังสือชื่อ “สาเหตุการกระทำความผิดของเด็ก” (Causes of Delinquency) เชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมี โอกาสที่จะกระทำการอันละเมิดต่อกฎหมาย เพียงแต่ยังเกิดความกลัวว่าพฤติกรรมละเมิดกฎหมาย จะทำลายความสัมพันธ์ของครอบครัวและเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นถ้ามนุษย์คนใดขาดความผูกพันทาง สังคม ไม่สนใจว่าใครจะเป็นอย่างไรก็จะเกิดความอิสระในการกระทำความผิด ซึ่งผลที่ตามมาก็คือ จำนวนอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นได้ว่าความผูกพันทางสังคมอัน ได้แก่

- (1) ความผูกพัน (Attachment)
- (2) ข้อผูกมัด (Commitment)
- (3) การมีส่วนร่วมในสังคม (Involvement) และ
- (4) ความเชื่อ (Belief) จึงเป็นสิ่งที่มอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจกระทำความผิด ของคนในสังคมนั้น

ข้อสรุปนี้จึงเป็นไปในทำนองเดียวกันกับแนวคิดในทฤษฎีปฏิบัติการของสังคม (Social reaction theory) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ทฤษฎีตราบาป” (Labeling theory) ซึ่งเชื่อว่า เมื่อสังคม เป็นผู้กำหนดว่าอะไรคือพฤติกรรมเบี่ยงเบน ดังนั้น คนในสังคมจึงควรมีปฏิกิริยาตอบโต้ต่อผู้ที่มี พฤติกรรมเบี่ยงเบนอย่างสอดคล้องกัน

5. กลุ่มทฤษฎีความขัดแย้งทางสังคม (Social conflict theory)

วิลเลม บอนเกอร์ (Willem Bonger) เชื่อว่า อาชญากรรมเป็นเรื่องของสังคม เนื่องจากสังคมถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้มั่งมี และกลุ่มผู้ยากไร้ซึ่งส่งผลให้เกิดการแบ่งคนออกเป็นกลุ่มผู้ปกครอง (Ruling class) และกลุ่มผู้ปกครอง (Inferior class) ทำให้เกิดความแตกต่างในการบังคับใช้กฎหมาย โดยวิลเลม มองว่ากฎหมายมีไว้เพื่อรับใช้กลุ่มผู้ปกครองมากกว่ามีขึ้นปกป้องและให้ความเป็นธรรมแก่ สมาชิกของทั้งสองกลุ่มอย่างเท่าเทียมกันด้วยเหตุนี้ นักคิดในกลุ่มทฤษฎีความขัดแย้งทางสังคม จึงมุ่งศึกษาาระบบทุนนิยม (Capitalist system) โดยเชื่อว่าภายใต้ระบบนี้ คนทุกคนจะสามารถเป็นเจ้าของผลผลิต อันส่งผลให้ความมุ่งหวังในการหาผลกำไรจะหมดไป ความเห็นแก่ตัวและการแข่งขันจะลดลง และผลประโยชน์ส่วนรวมจะมาก่อนนอกจากนี้ ยังเชื่อว่าระบบทุนนิยมจะสามารถทำให้กระบวนการยุติธรรมมีความเป็นธรรมมากขึ้นและอาชญากรรมจะลดลง ซึ่งทฤษฎีที่สนับสนุนแนวคิดนี้ มี 3 ทฤษฎี คือ

1) ทฤษฎีมาร์กซ์ลิตต์ (Marxist theory) โดยคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) ได้อธิบายถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมว่า การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมเป็นกระแจกเงาสะท้อนให้เห็นความต้องการของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เนื่องจากสังคมแบบทุนนิยมจะแบ่งคนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนายทุน (Bourgeoisie) และกลุ่มกรรมกร (Proletariat) ดังนั้น เมื่อกลุ่มกรรมกรขยายใหญ่ขึ้น กอปรกับมีปัญหการว่างงานและปัญหาความยากจน จึงนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างชนชั้น (Class conflict) ในที่สุดก็เกิดการรวมตัวและล้มล้างระบบทุนนิยมและกลายเป็นระบบสังคมนิยมในยุคต่อมา ด้วยเหตุนี้ ทฤษฎีมาร์กซ์ลิตต์จึงอธิบายพฤติกรรมอาชญากรว่าเกิดจากความขัดแย้งในความแตกต่างระหว่างชนชั้นนั่นเอง

2) ทฤษฎีผสมผสาน (Integrated theories) ซึ่งอาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ทฤษฎีปัจจัยร่วม” (Multi-factor theories) โดยเดลเบิร์ต เอลเลียตต์ (Delbert Elliott) ได้อธิบายพฤติกรรมอาชญากรโดยการผสมผสานแนวคิดใหม่เข้ากับทฤษฎีความกดดัน (Strain theory) ทั้งนี้ บนฐานความคิดที่เชื่อว่า การวิเคราะห์สาเหตุอาชญากรรมไม่ควรมองเฉพาะประเด็นใดประเด็นหนึ่ง แต่ควรวิเคราะห์จากหลายมิติ เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์มีความซับซ้อน ดังนั้น การมองปัญหาเพียงด้านเดียว จึงไม่อาจได้มาซึ่งคำตอบที่ชัดเจนเพียงพอ ด้วยเหตุนี้ จึงมีการนำเสนอทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อประกอบการศึกษาถึงสาเหตุในการกระทำความผิดของอาชญากรอีกหลายทฤษฎี เช่น “ทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์” (Interactional theory) โดยนักคิดชื่อเทอร์เรนซ์ ทอร์นเบอร์รี่ (Terrence Thornberry)

ซึ่งได้เสนอมุมมองเกี่ยวกับระดับอายุ (Age-graded) และช่วงวัยที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมอาชญากร หรือ “ทฤษฎีหลังสมัยใหม่” (Postmodern theory) ซึ่งนำเสนอโดยไมเคิล ลินช์ (Michael Lynch) เป็นต้น

6. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน

หลังจากที่ได้ศึกษาถึงทฤษฎีพื้นฐานที่มีความเกี่ยวข้องกับสาเหตุในการกระทำความผิด ในกรณีทั่วไปแล้ว ในลำดับต่อไปนี้จะเป็นการนำทฤษฎีที่น่าจะมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับ พฤติกรรมการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงวิชาการเพื่อ อธิบายสาเหตุในการแสดงพฤติกรรมดังกล่าวต่อไป

อนึ่ง ผู้เขียนได้ตระหนักเป็นอย่างยิ่งว่า การเลือกที่จะนำเอาทฤษฎีหนึ่งทฤษฎีใดหรือ หลายทฤษฎีมาวิเคราะห์พฤติกรรมการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน อาจมีการเปลี่ยนแปลง ไปตามยุคสมัย อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีที่ผู้เขียนเลือกมาเพื่อทำการศึกษา ในส่วนนี้อีกครั้ง เนื่องจาก ผู้เขียนเห็นว่าเป็นทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องอย่างชัดเจนกับพฤติกรรมการทำผิด ของเด็กและเยาวชน ในสถานการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการอธิบายถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งในด้านบวกและด้านลบของผู้เยาว์หรือผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะทั้งในอดีตและปัจจุบันด้วยซึ่ง ทฤษฎีที่ผู้เขียนจะนำเสนอในลำดับต่อไปนี้ได้แก่

1) ทฤษฎีการเลียนแบบ (Theory of imitation) ผู้ก่อตั้งแนวคิดนี้ คือ การ์เบรียล ทาร์ด (Gabriel Tard ค.ศ.1912) ซึ่งได้อธิบายโดยสรุปว่า พฤติกรรมเลียนแบบ หมายถึง การเลียนแบบ พฤติกรรมและค่านิยมทางสังคม โดยเกิดจากการพบเห็น เรียนรู้ จดจำ และนำมาปฏิบัติตาม ด้วยเหตุ นี้ ทาร์ดจึงเชื่อว่าอาชญากรก่ออาชญากรรมได้ เพราะเคยรู้เคยเห็นการกระทำที่เป็นอาชญากรรมมา ก่อน แล้วเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมนั้นในเวลาต่อมา

อนึ่งมีข้อน่าสังเกตว่า กฎการเลียนแบบนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่สำคัญ คือ พฤติกรรมเลียนแบบมักขึ้นอยู่กับสัมพันธ์ระหว่างลักษณะหรือความเข้มข้นของความใกล้ชิด และความถี่ในการติดต่อกัน นอกจากนี้การแพร่ของอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบนมักมีแนวโน้ม ที่จะแพร่จากสิ่งที่สูงที่ต่ำกว่า เช่น จากผู้นำสู่ผู้ตาม จากเมืองหลวงสู่ชนบท หรือจากต้นแบบทาง ความคิดสู่ผู้ที่ศรัทธาในต้นแบบนั้น

ด้วยเหตุนี้ หากพิจารณาถึงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนตามแนวคิดทฤษฎีในการ เลียนแบบดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จะพบว่า เด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมเพื่อดำเนินคดีและถูกควบคุมตัว ไว้ร่วมกัน เด็กและเยาวชนเหล่านี้จะต้องอาศัยการอยู่ร่วมกันคราวละมาก ๆ และอยู่ร่วมกันเป็น

เวลานาน จึงทำให้น่าวิตกกังวลว่า ลักษณะดังกล่าวอาจทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากกันและกันตลอดเวลา ดังนั้น การควบคุมตัวเด็กและเยาวชนจึงอาจกลายเป็นหนทางที่นำไปสู่การประกอบอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นทั้งด้านของปริมาณในการกระทำความผิดและด้านของความรุนแรงของอาชญากรรมก็เป็นได้

2) ทฤษฎีความสัมพันธ์ที่แตกต่าง (Differential Association Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายว่าการก่ออาชญากรรมเกิดขึ้นจากผลของกา ารคบค้าสมาคมของกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่ใช่อาชญากรกับบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมเป็นอาชญากร ทฤษฎีนี้จึงเน้นการให้ความสนใจในเรื่องของความถี่และความเข้มข้นในการติดต่อกันมากกว่าที่จะสนใจในเรื่องสถานะบุคคลหรือลักษณะของสภาพแวดล้อมซึ่งทฤษฎีนี้ได้อธิบายพฤติกรรมของอาชญากร โดยการยึดหลักในเรื่องกฎของการเรียนรู้ในความแตกต่าง ชิมชับและปฏิบัติตาม

ซึ่งทฤษฎีความสัมพันธ์ที่แตกต่างนี้ สามารถนำมาอธิบายถึงการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน โดยจะเห็นได้ชัดเจนว่า การที่เด็กและเยาวชนซึ่งเคยผ่านกา ารกระทำผิดมาอาศัยอยู่ร่วมกัน มีความถี่ในการพบปะกัน และมีระยะเวลาที่ยาวนานในการคบค้าสมาคมกัน จึงนำไปสู่แนวโน้มให้ต่างฝ่ายต่างได้มีโอกาสเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมอันแตกต่างกัน และในที่สุด ผู้ที่มีพฤติกรรมเข้มข้นรุนแรงที่สุดก็กระจายพฤติกรรมดังกล่าวไปสู่ผู้ที่มีพฤติกรรมที่เข้มข้นน้อยกว่า ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีนี้ที่เชื่อว่าพฤติกรรมอาชญากรรมจะแพร่กระจายจากจุดที่เข้มข้นไปสู่จุดที่เบากว่า ดังนั้นเด็กและเยาวชนที่เพิ่งกระทำผิดครั้งแรก โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีเจตนาในการกระทำผิด เช่น เกิดจากความพลาดพลั้งประมาท อยากรู้ อยากลอง เมื่อต้องไปอยู่ในสถานพินิจ ย่อมทำให้มีโอกาสเรียนรู้จนกลายเป็น “อาชญากรอาชีพ” ไปในที่สุด จึงนับว่าเป็นผลกระทบต่อดังกล่าวแก่เด็กและเยาวชนและสังคมอย่างมาก

3) ทฤษฎีตราบาป (The Labeling Theory) ทฤษฎีตราบาป (The Labeling Theory) หรือทฤษฎีปฏิกิริยาของสังคม (Social reaction theory) นี้มีแนวคิดที่ว่า พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดขึ้นเพราะสังคมเป็นผู้ตราบาปโดยการตราบาปนี้เกิดขึ้นเมื่อผู้ที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรกต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ ปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้ในฐานะที่เป็น “อาชญากร” อันเป็นการสร้างตราบาปติดตัวผู้ที่กระทำเป็น ครั้งแรกแต่นั้นมา

อนึ่ง ผู้ที่เสนอแนวคิดนี้เป็นคนแรกคือ การ์เบรียล ทาร์ด (Gabriel Tard) นักสังคมวิทยาและนักอาชญาวิทยาชาวฝรั่งเศส และในเวลาต่อมาเอ็ดวิน เอช ชัทเทอร์แลนด์ (Edwin

H.Sutherland) นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกันก็ได้เสนอแนวคิดในทำนองเดียวกันนี้ด้วยเหมือนกัน โดยทั้งสองเห็นตรงกันว่าผลของการตราบาปอาจเปลี่ยนนิสัยของคนให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนตลอดไปเลยก็ได้ เนื่องจากการตราบาปจะติดตัวบุคคลผู้นั้นเสียยิ่งกว่าสิ่งที่เขาได้ทำลงไป

ข้อสังเกตว่า การตราบาปไม่ใช่เป็นเพียงการลงโทษจากสังคมต่อผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเท่านั้น แต่ยังเป็นการแสดงความห่าเหินจากผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้นด้วย เพราะถือว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นคนไม่ดี ไม่สมควรคบค้าสมาคมด้วย หรือเป็นคนเลวเป็นต้น ซึ่งการแสดงออกดังกล่าว จึงเท่ากับเป็นการเพิ่มแรงกดดันให้ผู้ที่มิพฤติกรรมเบี่ยงเบนมากขึ้น ส่งผลให้ผู้ถูกรับบาปยิ่งถลำลึกกลงไปในการประกอบอาชญากรรมที่รุนแรงขึ้น เนื่องด้วยมีค่านิยมทางในอันที่จะกลับคืนสู่สังคมอย่างปกติสุขอีกครั้งนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นได้ว่าการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดในทฤษฎีตราบาป ทำให้ต้องย้อนกลับมาพิจารณาว่าเด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันจะมีแนวโน้มที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหนักขึ้นหรือไม่ เพราะหากละเลยต่อปัญหานี้ ผลร้ายย่อมจะตกแก่เด็กและเยาวชนเหล่านั้น รวมถึงครอบครัว ชุมชน หรือสังคมในที่สุด จึงสมควรทบทวน แก้ไขหลักเกณฑ์และแนวคิดในการนำเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้เกิดความเหมาะสมต่อไป

4) ทฤษฎีตราหน้า (Symbolic Interaction Theory) แฟรงค์ เทนเนนบาม (Frank Tannenbaum) ซึ่งเป็นผู้คิดค้นทฤษฎีนี้อธิบายว่า แม้พฤติกรรมของอาชญากรจะเป็นสิ่งชั่วร้าย แต่ที่ร้ายยิ่งกว่านั้น คือ การที่สังคมพยายามผลักดันให้อาชญากรถลำลึกกลงไปในความชั่วร้าย และส่งผลที่เป็นภัยแก่สังคมมากยิ่งขึ้น โดยสังคมไม่ยอมเปิดโอกาสให้เขาเหล่านั้นกลับตัวเป็นคนดี ซึ่งการอธิบายถึงปฏิกิริยาตอบโต้ของสังคมที่ไม่เหมาะสม โดยการแสดงออกในแง่ลบต่อบุคคลที่กระทำผิด ด้วยการแสดงความรังเกียจ คุกคาม เหยียดหยาม ไม่ยอมรับ หรือไม่ให้โอกาส เป็นต้น อันเป็นการ “ตราหน้า” ผู้กระทำผิดซึ่งแทนเนนบาม เชื่อว่าการตราหน้าผู้กระทำผิดมิได้ก่อให้เกิดผลดีแม้แต่น้อย มีแต่ผลร้ายที่ผลักดันให้ผู้กระทำผิดถลำตัวสู่ความชั่วร้ายมากยิ่งขึ้นและนำไปสู่การก่ออาชญากรรมที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ อันจะเป็นภัยร้ายแรงแก่สังคมมากที่สุด ด้วยเหตุนี้การกันเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นหนทางหนึ่งที่บรรเทาปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากทฤษฎีตราหน้าได้และอาจเป็นการตัดไฟเสียแต่ต้นลมเพื่อป้องกันปัญหาอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นตามมา

โดยสรุป ในการจัดการกับผู้กระทำผิดวิวัฒนาการทางความคิดมายาวนาน ทั้งนี้ให้เพื่อนำไปสู่การลงโทษให้เหมาะสมกับการกระทำความผิดให้มากที่สุด ดังนั้น การศึกษาทฤษฎีทาง

อาชญาวิทยาเพื่อเป็นองค์ความรู้ในการทำความเข้าใจให้ถูกต้องในการจัดการกับปัญหาอันเกี่ยว
แก่ความประพฤติที่เบี่ยงเบนในเด็กและเยาวชน จึงเป็นเรื่องจำเป็นและไม่อาจละเลยได้ซึ่งความรู้
จะนำไปสู่แนวทางในการป้องกันไม่ให้กระทำผิด รวมไปถึงเป็นแนวทางในการดูแลคุ้มครอง แก้ไข
และฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับความ
เปลี่ยนแปลงในอนาคตต่อไปด้วย (มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, 2551, หน้า 35-57)

ความแตกต่างระหว่างศาลธรรมดากับศาลเยาวชนและครอบครัว

ศาล ยุติธรรม ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และศาลเยาวชนและครอบครัวตาม
พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.
2553 มีวิธีพิจารณาคดีและการทำคำพิพากษาแตกต่างกัน ทั้งคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดทาง
อาญาและคดีครอบครัว ศาลยุติธรรมแตกต่างจากศาลเยาวชนและครอบครัวดังนี้

1. ความแตกต่างในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา

1) ศาล ยุติธรรม มีความมุ่งหมายที่จะลงโทษจำเลยผู้กระทำผิดเป็นหลัก แต่ศาล
เยาวชนและครอบครัวมีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนในคดีอาญา
และมีวัตถุประสงค์ที่จะแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดีเป็นหลัก ผู้
พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจแนะนำหรือตักเตือนบิดามารดาหรือผู้ปกครองใน
การอบรมเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนด้วย

2) องค์คณะผู้พิพากษาในศาล ยุติธรรม ประกอบด้วยผู้พิพากษาธรรมดาซึ่งเป็น
ข้าราชการตุลาการ มีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม แต่องค์คณะในศาล
เยาวชน และ ครอบครัวประกอบด้วยผู้พิพากษา 2 ประเภท คือ ผู้พิพากษาธรรมดาและผู้พิพากษา
สมทบ

3) ในศาล ยุติธรรม ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองหรือเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับ
พนักงานอัยการได้แต่ในศาลเยาวชนและครอบครัวผู้เสียหายจะฟ้องคดีเองไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับ
อนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพิ นิธิ

จำเลยในศาล ยุติธรรมแต่งตั้งทนายความช่วยว่าต่างคดีให้ได้ แต่ในศาลเยาวชนและ
ครอบครัวจำเลยมีได้แต่ที่ปรึกษาทนายความเท่านั้น

4) การพิจารณาคดีในศาล ยุติธรรม จะต้องกระทำโดยเปิดเผย เว้นบางกรณี แต่การพิจารณาคดีในศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องพิจารณาลับเสมอ เพื่อมิให้ เป็นการประจานและกระทบกระเทือนจิตใจของเด็กและเยาวชน

5) การพิจารณาคดีในศาล ยุติธรรม ผู้พิพากษาต้องสวมครุยและปฏิบัติตามกฎหมาย โดยเคร่งครัด การพิจารณาคดีในศาลเยาวชนและครอบครัวกระทำอย่างง่าย ๆ เป็นกันเอง ผู้พิพากษาไม่สวมครุย เว้นแต่การพิจารณาคดีครอบครัว ส่วนการสืบพยานก็ไม่เคร่งครัดมากนัก

6) การพิจารณาคดีของศาล ยุติธรรม ผู้พิพากษาดำเนินกระบวนการพิจารณาไปโดยไม่ต้องคำนึงถึงสาเหตุแห่งการกระทำผิดของจำเลย ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยและสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับตัวจำเลยแต่การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวผู้พิพากษาจะต้องฟังรายงานแสดงข้อเท็จจริง เกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งรายงานสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชน สาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนความเห็นของพนักงานคุมประพฤติผู้สืบเสาะข้อเท็จจริงซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของสถานพินิจด้วยเสมอ

นอกจากนี้สถานพินิจยังมีหน้าที่เสนอรายงานการพินิจซึ่งสรุปลักษณะความประพฤติและอุปนิสัยของเด็กและเยาวชน และความเห็นของเจ้าหน้าที่กองแรกรับรายงานสุขภาพและภาวะแห่งจิตของเด็กหรือเยาวชน จากแพทย์ของสถานพินิจต่อศาลเยาวชนและครอบครัวอีกด้วย

7) เมื่อศาล ยุติธรรม พิจารณาคดีไปแล้วศาลนี้ จะแก้ไขคำพิพากษานั้นไม่ได้ เว้นแต่คู่ความจะอุทธรณ์ฎีกาต่อไป แต่ศาลเยาวชนและครอบครัวนั้นเมื่อพิพากษาคดีไปแล้วศาลอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษานั้นได้เมื่อมีพฤติการณ์ เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เพื่อจะได้เปลี่ยนวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่นำมาใช้แก่เด็กหรือ เยาวชนผู้นั้นให้เหมาะสมยิ่งขึ้นเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นกลับตัวเป็นคนดีได้

8) ศาลยุติธรรม อาจพิพากษาลงโทษผู้กระทำผิดได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับและโทษริบทรัพย์สิน

แต่ศาลเยาวชน และครอบครัวอาจพิพากษาลงโทษหรือสั่งให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ดังนี้

(1) ว่ากล่าวตักเตือนและปล่อยตัวไป

(2) มอบตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่

- (3) มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ โดยกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติ
- (4) มอบตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเพื่อดูแลและอบรมสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด
- (5) ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปรับการฝึกและอบรมยังศูนย์กักและอบรม
- (6) ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปรับการฝึกและอบรมยังศูนย์ฝึกและอบรม
- (7) เปลี่ยนโทษจำคุกหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นกักและอบรมในศูนย์กักและอบรมของสถานพินิจ
- (8) เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการส่งตัวไปควบคุมเพื่อฝึกและอบรมยังสถานพินิจ สถานศึกษา ศูนย์ฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต
- (9) เปลี่ยนโทษปรับเป็นคุมประพฤติ
- ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 และมาตรา 75 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553
- 9) ศาลเยาวชนและครอบครัวมีกำหนดเวลาฟ้องคดีและการผิดฟ้องแตกต่างจากศาลธรรมดา

2. ความแตกต่างในการพิจารณาคดีครอบครัว

สำหรับคดีครอบครัว ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาคดีครอบครัวได้ทุกตัวบทกฎหมาย แต่ศาลเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือ มีคำสั่งในคดีครอบครัว ได้เฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 11(3) ได้แก่ คดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัวแล้วแต่ กรณีเท่านั้น

คดีใดเป็นคดีครอบครัวตามมาตรา 11(3) อาจมีปัญหาได้ เพราะกฎหมายมิได้บัญญัติคดีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตราใดเป็นคดีครอบครัวซึ่งผู้ร่างกฎหมายฉบับนี้ ก็เล็งเห็นว่าอาจมีปัญหาดังกล่าวจึงได้บัญญัติทางแก้ไขในมาตรา 12ว่า “ในกรณีที่มิมีปัญหาว่าคดีใด จะอยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวหรือศาลยุติธรรมอื่นไม่ว่าจะเกิดปัญหาขึ้นในศาลเยาวชนและครอบครัว หรือศาลยุติธรรมอื่นให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด คำวินิจฉัยของประธานศาลฎีกาให้เป็นที่สุด ”

ในการพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัวนั้น ศาลเยาวชนและครอบครัวต้อง คำนึงถึงหลักการต่อไปนี้ เพื่อประกอบดุลพินิจด้วยคือ

(1) การสงวนและคุ้มครองสถานภาพของการสมรสในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของชายและหญิงที่สมัครใจเข้ามาอยู่กินกันฉันสามีภรรยา หากไม่อาจรักษาสถานภาพของการสมรสได้ก็ให้การหย่าเป็นไปได้อย่างมีความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรเป็นสำคัญ

(2) การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ครอบครัวนั้นต้องรับผิดชอบในการดูแลให้การศึกษาแก่บุตรที่เป็นผู้เยาว์ (บุญเพราะ แสงเทียน , 2546, หน้า 102-105)

SPU CHONBURI